

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Diplomová práce

Bc. Barbora Skácelová

**Vývoj středního školství na Šumpersku a odraz čarodějnických procesů
v kurikulu středoškolského dějepisu**

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů a literatury.

Ve Štítech 2021

.....
Bc. Barbora Skácelová

Poděkování

Děkuji tímto vedoucímu bakalářské práce Mgr. Pavlu Krákorovi, Ph.D. za odborné vedení mé diplomové práce, řediteli Gymnázia Zábřeh Mgr. Martinu Paclíkovi za půjčení almanachu, který byl vytvořen k příležitosti oslav 100 gymnázia a školních kronik, Státnímu okresnímu archivu Šumperk za umožnění nahlédnutí do školních a městských kronik.

Obsah

Úvod	6
1 Dějiny města Zábřeh	8
1. 1 Poloha a charakteristika města	8
1. 2 Počátky osídlování města	9
1. 3 Majitelé města.....	9
1. 4 Pamětihodnosti města	13
1. 5 Osobnosti města.....	13
2 Historie Gymnázia Zábřeh	15
2.1 Počátky gymnázia.....	15
2.2 Postátnění gymnázia	16
2.3 Gymnázium v období 1913–1937	16
2.4 Gymnázium v období okupace 1938–1945	17
2.5 Gymnázium v letech 1945–1953.....	18
2.6 Období jedenáctiletky	19
2.7 Gymnázium od roku 1968 po současnost.....	19
3 Dějiny města Šumperk	21
3.1 Poloha a charakteristika města	21
3.2 Počátky osídlování města	21
3.3. Feudální majitelé	21
3.4 Průmyslový rozvoj města	25
3.5 Šumperk ve 20. století	26
4 Historie Gymnázia Šumperk	28
4.1. Počátky gymnázia.....	28
4.2 Období státního reálného gymnázia	29
4.3 Mnichovský diktát a konec druhé světové války.....	30
4.4 Gymnázium v období 1948–1968	31

4.5 Období normalizace na gymnáziu	32
4.6 Gymnázium od roku 1989 po současnost.....	33
4.7 Významní abiturienti	33
4.8 Čarodějnické procesy na Šumpersku.....	34
4.8.1 Čarodějnické procesy obecně.....	34
4.8.2 Čarodějnické procesy v českých zemích	35
4.8.3 Čarodějnické procesy ve Velkých Losinách.....	37
5 Město Hanušovice	40
5.1 Geografická charakteristika města.....	40
5.2 Historie města	40
5.3 Střední škola Hanušovice	41
6 Obec Postřelmov	42
6.1 Geografická charakteristika obce	42
6.2 Historie obce.....	42
6.3 Osobnosti a pamětihodnosti obce	42
6.4 Národní a střední škola Postřelmov	43
7 Přípravy na hodiny dějepisu.....	45
7.1 Čarodějnické procesy v obecném pojetí v Evropě	45
7.2 Čarodějnické procesy v českých zemích a na Šumpersku.....	50
8 Exkurze Šumpersko a Jesenicko	56
8.1 Exkurze Vodní tvrz Jeseník.....	56
8.2 Exkurze Evropský dům setkávání	60
Závěr.....	64
Seznam použité literatury a pramenů	65
Seznam příloh.....	69
ANOTACE.....	73

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila *Vývoj středního školství na Šumpersku a odraz čarodějnických procesů v kurikulu středoškolského dějepisu*. Toto téma mě velmi zaujalo, protože ze Šumperska pocházím a tato oblast je mi blízká. Hlavním cílem mé diplomové práce je začlenění tohoto tématu do výuky hodin dějepisu. Dalším cílem diplomové práce je vytvořit text, který popíše historii a střední školství vybraných měst a obcí na Šumpersku. Dalším z cílů je vytvořit vzorové přípravy do hodin dějepisu a občanské výchovy, které se zaměřují na čarodějnické procesy a historii měst a obcí na Šumpersku. V neposlední řadě si práce klade za cíl vytvořit návrhy exkurzí, které je možné v lokalitě realizovat.

Diplomová práce se dělí do několika kapitol. První kapitola se týká tématu dějin města Zábřeh, geografické charakteristiky města Zábřeh, feudálního majitele města, zajímavostí a slavných osobností města Zábřeh. Historii místního gymnázia popisuje druhá kapitola. Ve třetí kapitole se zabývám městem Šumperk, geografickou charakteristikou města, historií města a čarodějnickými procesy, které se pojí s městem Šumperk a přilehlým okolím. Čtvrtá kapitola se věnuje historii Gymnázia Šumperk. Pátá kapitola je zaměřena na město Hanušovice, geografickou polohu města, střední školu, která zde byla v provozu v první polovině 20. století, historii a zajímavosti města. Šestá kapitola je věnována obci Postřelmov, geografické charakteristice obce, stručně místní historii, osobnostem obce, pamětihodnostem a zdejší střední škole. V sedmé kapitole jsou zpracovány vzorové přípravy na vyučovací hodiny se zaměřením na místní historii a čarodějnické procesy. Poslední osmá kapitola navrhuje exkurze, které se můžou v lokalitě Šumperska uskutečnit.

Při vypracovávání mé diplomové práce jsem čerpala z knih, ověřených internetových stránek daných obcí a měst, místních kronik, kronik středních škol v Zábřehu, Šumperku, Hanušovicích, Rudě nad Moravou a v Postřelmově. Protože je diplomová práce zaměřena na pedagogickou přípravu do hodiny, měla jsem k dispozici odbornou literaturu z oblasti pedagogiky a didaktiky. Veškeré publikace, ze kterých jsem čerpala, byly volně přístupné buď na internetových stránkách, nebo v okresním archivu v Šumperku. Publikací, které se zabývají historií Šumperska, není mnoho. Vycházela jsem především z knih *Dějiny města Zábřeh od nejstarších časů až do roku 1900* a z publikace *Historický místopis země Moravskoslezské*. Nejdůležitějším zdrojem byl ale okresní státní archiv v Šumperku, kde jsem

měla k dispozici kroniky mnou vybraných měst a obcí na Šumpersku a také jejich školní kroniky. *Knihy Dějiny města Zábřeh od nejstarších časů až do roku 1900* je velmi podrobná publikace, která mapuje historii města Zábřeh od jeho počátku a zaměřuje se na historii, šlechtické rody, náboženství, ale také na školství a organizace působící na tomto území. Historický místopis země Moravskoslezské mi pomohl v kapitolách o Šumperku a Zábřehu, které jsou v diplomové práci nejobsáhlejší. Práce s kronikami, ať městskými nebo školními, byla podrobná a náročná při hledání důležitých informací a faktů. Jako další informační pramen mi posloužily almanachy gymnázia Šumperk a Zábřeh, které byly vytvořeny k oslavám 100 let založení těchto institucí. Almanachy detailně rozpracovávají historii středního školství v daném městě. Pro popis čarodějnických procesů jsem si vybrala publikaci *Čarodějnické procesy z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16. a 18. století*. Tato diplomová práce by měla být přínosem pro učitele z oblasti Šumperska a Olomouckého kraje. Práce poslouží jako zdroj informací pro výuku regionálních dějin v dějepisu. Téma je doplněno o vzorové přípravy hodin a exkurze.

1 Dějiny města Zábřeh

Kapitola popisuje město, které je pro svou geografickou polohu, historii, přírodu, služby, sídlící firmy a mnoho dalšího zajímavé pro bližší zpracování. Nacházíme se za břehem řeky Moravská Sázava, kde leží hranice Hané.

1. 1 Poloha a charakteristika města

Město Zábřeh leží na řece Moravská Sázava, v okrese Šumperk, který svou polohou patří do Olomouckého kraje. Od okresního města je Zábřeh vzdálený 12 km jihozápadně a od krajského města 49 km severozápadně. Žije zde přibližně 13 tisíc obyvatel.¹

Ve středu města dosahuje nadmořská výška 285 m. Zábřeh leží na hranici Hornomoravského úvalu, který začíná u nedaleké Litovle a okraje Jeseníků. Město je obklopenou Zábřežskou vrchovinou. Poloha města podle zeměpisných souřadnic činí přibližně 49° 88' severní šířky a 16° 87' východní délky.²

V publikacích nejsou uvedeny změny názvu panství a později města Zábřeh. Vždy se hovoří o městě Zábřeh, panství Zábřeh nebo jenom o Zábřehu. Místní obyvatelstvo pozná, pokud někdo nepochází z města. Bývají zde totiž rozepře ve skloňování názvu města. Ten, kdo pochází z města, řekne: narodil jsem se v Zábřeze. Kdo z města nepochází, skloňuje název jinak, a tedy řekne: narodil jsem se v Zábřehu. Ve spisovné češtině je druhá varianta správná. První varianta je původní skloňování názvu města, která se dochovala dodnes.

Zábřeh leží v malebné a úrodné krajině Hané, kde je mnoho turistických a přírodních lákadel. Mezi tato místa patří například vodní nádrž Nemilka, rybník Oborník, cyklostezka na Lupěné, kde si mohou lidé prohlédnout historický železniční skanzen, a mnoho dalších.

Město má historické jádro, ze kterého je možné v uličkách dojít do různých koutů města. Součástí je několik sídlišť, vilová čtvrť a nákupní čtvrť. Vzdělávání zde zajišťuje několik mateřských školek, tři základní školy a tři střední školy, na dvou z nich jsou i další učňovské obory. V Německu a na Slovensku se nacházejí zábřežská partnerská města.

---

¹ Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2020 [online]. 30. dubna 2020 [cit. 2021-01-15].

² MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICE. *Zábřeh*. [online]. [cit. 2021-01-15]. Dostupné z: <<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/5857/zabreh/>>.

1. 2 Počátky osídlování města

Osada se jménem Zábřeh vznikla na levém břehu řeky Moravská Sázava. Není přesně známo, kdy byl Zábřeh založen, ale první písemná zmínka pochází z roku 1254. Osada vznikla pravděpodobně proto, aby chránila brod přes řeku a byla založena německými kolonisty. Zábřeh byl prohlášen za město už ve 13. století, a to v roce 1278.³

1. 3 Majitelé města

Historie města Zábřeh je protkána šlechtickými rody až do počátku 17. století. Jako první se jednalo o rod Kravařů, kteří panství Zábřeh získali darem od markraběte Jodoka v roce 1397. Páni z Kravař chtěli z panství udělat středisko svých statků na Severní Moravě. Majetek ale dlouho nezůstal v držení pánů z Kravař. Jiří z Kravař v roce 1447 prodal svou část panství, do které patřilo i město Zábřeh.⁴

Díky prodeji získal část panství a město Zábřeh Jan Tunkl z Brníčka. Jan Tunkl se v tomto kraji objevil již v roce 1437. Do jeho majetku patřila sídla v Lesnici, Brníčku, Václavově a Pivoníně. V roce 1458 potvrdil Jan Tunkl občanům Zábřehu práva a svobody, které měli za pánů z Kravař. Také zavázal Zábřeh a všechny vesnice, které k němu patřily, k odebrání piva z městského pivovaru. Po smrti Jana přešel majetek dědičně na jeho dva syny. Společně sourozenci drželi panství pouze krátce. Mladší Jan dostal panství Brníčko a starší Jiří zdědil Zábřeh. Starší Jiří ale brzy po rozdělení majetku získal vše zpět, protože mladší Jan zemřel.⁵

Jiří Tunkl byl známý zakládáním rybníků. Do dnešní doby se zachoval jeden jeho rybník, a to rybník Oborník. Zakládání rybníků vyžadovalo velmi tvrdou a nepřiměřeně dlouhou práci, vyplácení půdy, usazování země, složité přivádění vody na určité místo a mnoho dalšího. Díky pracím na rybnících byly zničeny stávající mosty a cesty. Na vlastní náklady dal Jiří Tunkl mosty a cesty opravit, aby lidé z okolí mohli docházet do města na pravidelné trhy, které se zde konaly. Mohlo by se zdát, že Jiří byl dobrý pán pro své poddané. Díky kronikám víme, že to nebyla úplně pravda. Současník Jiřího Tunkla, Viktorin Kornel, popsal ve svých denících, jak Jiří utlačoval své poddané, a to tak moc, že prchali ze svých statků, všechno opustili a raději se věnovali loupení, mordování a žhářství. Podle pověsti musel Jiří Tunkl

---

³ MAHDALOVÁ, Lucie. *Historie města* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z: <<https://www.zabreh.cz/historie-mesta/d-1749/p1=1714/>>.

⁴ FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 20.

⁵ FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 26.

po své smrti za trest pro svou tvrdost orat v noci rozžhaveným pluhem vlny rybníka, a když se jej vdova ptala, jak by mu mohla pomoci, odpověděl, že dříve nedojde jeho duše klidu, dokud nevrátí každý kámen jím přivezený do hrází na své místo.⁶

Panství začalo pustnout, hlad zdomácněl, a tak se stalo, že občané Zábřehu se vzbouřili proti Jiřímu Tunklovi za neoprávněné utlačování poddaných. O žádných výjimečně hrozných činech ze strany Jiřího není písemný záznam. Je tedy otázkou, zda se mu po celá léta nekřivdí. Za Jiřího nabylo panství téměř dnešní velikosti města. V roce 1469 byl Zábřeh propuštěn z lenního svazku.⁷

Po dlouhých husitských válkách, které sužovaly České země v 15. století, se nedařilo politice, hospodářství ani kultuře. Obchod se zahraničními kontakty zanikl, klesla hodnota české měny, země byla sužována hladem a nemocemi. Počet královských a zemských knížecích měst se snížil. Mnoho těchto měst bylo propuštěno z léna, dáno do zástavy nebo násilím obsazeno. Ani na počátku 16. století se tento proces úpadku země nepodařilo zvrátit. V roce 1510 koupil panství Mikuláš Trčka z Lípy a Lichtenburku. Panství v rukou Trčků dlouho nezůstalo. Už v roce 1513 je Mikuláš Trčka prodal Ladislavu z Boskovic.⁸

Prvním majitelem panství Zábřeh z pánů z Boskovic byl Ladislav. Jednalo se o jednoho z nejvýznamnějších mužů své doby. Měl pověst mecenáše literatury a umění, které miloval už od útlého mládí. V kronikách města se o Ladislavovi moc nedozvíme, protože Zábřeh pro něj nebyl nijak důležitý, dokonce na chvíli vyměnil hrad i s městem za Svojanov. Po jeho smrti v roce 1520 převzal již kompletní panství jeho syn Kryštof z Boskovic. Pod panstvím Boskoviců, tedy spíše Kryštofa z Boskoviců panství rozkvétalo. Obchod a řemesla zaznamenala velký rozvoj. Státní moc se ještě nestarala o všechny potřeby obyvatelstva, a tak tyto povinnosti přešly na různé stavy. Spojovali se řemeslníci, aby byli konkurence schopni a chránili si právo na práci. Tak se tedy začaly zakládat cechy. Cechy vznikaly na základě sjednocení ustanovení, která byla soupisem mravů, zvyků a obyčejů v daném řemesle. Stanovy si dávaly cechy potvrzovat vrchností. Často za to platily vysoké částky a vše musely přísně dodržovat. U jednotlivých cechů byl také dohlížecí mistr, který hlídal dílny, dodržování předpisů a stanov při výrobě zboží. Později, až cechy přešly pod státní moc, měl každý cech svého radního nebo vládního komisaře. Po smrti Kryštofa z Boskovic převzal panství Jan z Boskovic. Jan byl znám svou láskou k umění a vědám. Byl také zemským

---

⁶ FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 27–31.

⁷ FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 28.

⁸ FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 32.

představeným a vrchním soudcem Markrabství moravského. Kvůli svému bohatému životu a zvyku utrácet mnoho peněz skončil ve velkých dlužích. Co se týče náboženství, byl Jan velice tolerantní. Sám zastával protestantskou víru. Mnoha náboženským spolkům a sektám věnoval mnoho peněz a svobod. Kvůli tomu všemu dostal panství do dluhů. Ty už ale nebyly jeho starostí, protože po Janově smrti převzal panství syn jeho sestry Ladislav Velen ze Žerotína.⁹

V roce 1589, kdy Jan z Boskovic zemřel, bylo Ladislavovi ze Žerotína teprve 10 let, a tak byl panství a jemu ustanoven poručník. Poručníci museli jako první urovnat dluhy po Janovi. Ani prodejem části panství nebyly enormní dluhy uhrazeny. Ladislav své mládí trávil u strýce a panství Zábřeh převzal ve svých 20 letech. Hlavní panství Ladislava bylo v Moravské Třebové, ale mnoho času strávil právě na panství v Zábřehu stejně jako jeho jediný syn Karel, který byl u místních velmi oblíbený. Pak přišel začátek třicetileté války a Ladislav se postavil do čela povstání. Účastnil se bojů proti císařským vojskům na jižní Moravě. Kvůli aktivní spoluúčasti na pražském povstání byl Ladislav postaven do klatby a byl mu zabaven všechen majetek. Naposledy ho viděli odjíždět zadní branou z panství Moravská Třebová. Umírá v exilu a v zapomnění v roce 1638.¹⁰

Ladislav zanechal panství památku v podobě zvonu, který dal ulít pro kostel českých bratří, kterých si velmi vážil. V období třicetileté války ztrácí rod Žerotínů vládu nad panstvím Zábřeh a nahrazuje ho nový rod Lichtenštejnů.¹¹

Za časů Žerotínů panovalo mezi vrchností a panstvím velké porozumění. Vrchnost chránila práva občanů a snažila se zachovat zdroje jejich zisku. Pod Lichtenštejnským panstvím, které přebírá moc po Žerotínech, se vše mění.

Na základě darovacích dopisů předává císař Ferdinand II. v roce 1622 panství Zábřeh do rukou Karla Lichtenštejna. S Lichtenštejnou nastoupila v panství první německá vrchnost. Byli zaměstnání němečtí úředníci, byla používána výhradně němčina a byl zaveden úzkostlivý pořádek ve správní službě. Panství bylo vedeno v přísném režimu. Úředníci se cítili povzneseni nad jiné osoby a jednali s měšťany téměř tak jako s jinými nesvobodnými občany. I když se zdálo, že nový rod umí být jen přísný, brzy se ukázalo, že panství Zábřeh má v Lichtenštejnech velkou podporu a ochranu, které se projeví za třicetileté války.¹²

---

⁹ FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 33–61.

¹⁰ FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 62–75.

¹¹ MAHDALOVÁ, Lucie. *Historie města* [online]. [cit. 2021-01-18]. Dostupné

z: <<https://www.zabreh.cz/historie-mesta/d-1749/p1=1714/>>.

¹² FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 76–102.

Třicetiletá válka přinesla velkou bídu do celé země. Mnoho písemností té doby bylo zničeno. Záznamy o panství jsou téměř nulové. Jediné, co se dochovalo, byly listiny, které schovávali úředníci. V listinách byla psána nařízení, která žádala příspěvky na válku. Tímto se panství Zábřeh zcela zadlužilo. Za třicetileté války i v období po ní bylo velmi rozšířené čarodějnické šílenství. Protože se ztratilo mnoho městských knih, není možné dokázat, že v panství byli pronásledováni lidé kvůli čarodějnictví. Ale díky dochovanému přepisu z roku 1642 můžeme usuzovat, že bylo vžité všeobecné přesvědčení, že čarodějnice existují.¹³

Od roku 1635 spravoval panství zámecký správce Michael Stiller. Ten je vedl přísně a snažil se plnit panskou pokladnu.¹⁴ Panství Zábřeh se relativně rychle vzpamatovalo z válečných pohrom, ale kulturně či hospodářsky už situace nikdy nebyla stejná jako před třicetiletou válkou. Důsledky se projevovaly i ve zbytku Evropy ještě několik dlouhých let. I přes složitou hospodářskou situaci měl Zábřeh stoupající příjmy. Vše se začínalo pomalu obracet k lepšímu, když přišla další pohroma v roce 1793 v podobě hrozivého požáru. Většina staveb v té době byla ze dřeva. Shořelo 126 objektů, které byly téměř všechny obnoveny.¹⁵ Posledním Lichtenštejnem byl Jan Adam Ondřej Lichtenštejn, s ním v roce 1712 vymírá větev Karla Lichtenštejna. Majetek přechází do rukou knížete Antonína, který byl z Gundakarské větve Lichtenštejnů.

Až polovina 19. století znamenala vytvoření nové příležitosti pro Zábřeh. Stal se významným obchodně-průmyslovým a přepravním centrem pro celou oblast Zábřežska a Šumperska. V roce 1845 byl totiž připojen k železniční trati Severní Ferdinandovy dráhy.¹⁶ Posledním majitelem panství Zábřeh byl v roce 1848 Alois II. Josef kníže z Lichtenštejnu. V roce 1848 skončila tzv. patrimoniální správa.¹⁷

Mezi lety 1914–1918 probíhá ve světě i v Evropě první světová válka. V roce 1939 začala druhá světová válka, která skončila v roce 1945. Obě tyto války postihly jak svět, Evropu, tak i Zábřeh. Ve 20. století se měnila rozloha města, protože se k němu připojovaly přilehlé obce.

---

¹³ FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 76–87.

¹⁴ FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003, s. 87–88.

¹⁵ MAHDALOVÁ, Lucie. *Historie města* [online]. [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <<https://www.zabreh.cz/historie-města/d-1749/p1=1714/>>.

¹⁶ Tamtéž

¹⁷ MAHDALOVÁ, Lucie. *Historie města* [online]. [cit. 2021-01-18]. Dostupné z: <<https://www.zabreh.cz/historie-města/d-1749/p1=1714/>>.

1.4 Pamětihodnosti města

Původně byla ve městě tvrz, která se postupně přestavěla na hrad a později zámek. Dodnes není zcela jasné, jestli tvrz vznikla společně s městem v polovině 13. století. Strategická poloha umožňovala kontrolu a současně ochranu přilehlých vesnic a obchodních cest. Po několika přestavbách se mohlo začít mluvit o hradu. Hrad také procházel postupně několika proměnami, až se změnil v renesanční zámek se zahradou, který stojí dodnes a nachází se v něm městský úřad. Na zámku jsou dochovány sklepy původního hradu a kamenný erb jednoho z rodů. Mezi další pamětihodnosti města patří kašna z roku 1829, kostel svatého Bartoloměje z roku 1757, kostel svaté Barbory z roku 1773 a morový sloup postavený v roce 1713 jako připomínka epidemie moru.

1.5 Osobnosti města

František Indra žil v letech 1839–1924. Byl významným advokátem a představitelem českého národního života na Zábřežsku. V roce 1885 získal místo ředitele Občanské záložny, která představovala peněžní ústav. Záložna podporovala české národní snahy. Podpořila vznik českých škol a školek v okolí Zábřehu a z dvaceti procent pokryla náklady na stavbu českého mateřského gymnázia. **Richard Indra** byl stejně jako jeho otec František Indra vůdcem české menšiny. Zasloužil se o založení místních českých novin Moravský sever.

Jan Eskymo Welzl, svým jménem Jan Velcl, byl cestovatel a dobrodruh. Po návratu z vojny v roce 1891 vycestoval do Janova, kde začala jeho cestovatelská pouť. Pracoval v přístavu Port Arthur, pomáhal při stavbě Transsibiřské magistrály a následujících třicet let prožil na Novosibiřských ostrovech. V roce 1924 ztroskotal u břehů USA, odkud byl vyhoštěn zpět do Evropy. Přicestoval do Hamburku, odkud posílal dopisy do Čech. Tyto dopisy se dostaly do rukou Rudolfa Těsnohlídka, který je zpracoval do knihy Eskymo Welzl. Vyšlo ještě několik knih jako Třicet let na zlatém severu a další.

Leopold Falz byl regionální historik a zábřežský archivář. Po dvaceti letech strávených v brněnských, pražských a vídeňských archivech dokončil v roce 1911 obsáhlou monografii o dějinách Zábřehu.

František Kahlik byl pedagog, historik a geograf. Nové mateřské gymnázium v Zábřehu vybudoval od základů a dlouhá léta ho řídil. **Joža Malý** byl zakladatelem prvního českého knihkupectví v Zábřehu, které i přes odpor místních Němců v roce 1899 otevřel. V roce 1900 stál u vzniku novin Moravský sever. **Ivan Málek** byl lékař, mikrobiolog a zakladatel

Biologického ústavu ČSAV. Jeho bratr **Prokop Málek** byl významný chirurg a zakladatel celostátního transplantačního programu.¹⁸

---

¹⁸ Turistické stránky města Zábřeh: *Významné osobnosti* [online]. [cit. 2021-02-07]. Dostupné z: <<http://tourism.zabreh.cz/mesto-a-okoli/vyznamne-osobnosti/>>

2 Historie Gymnázia Zábřeh

Historie Gymnázia Zábřeh je bohatá a pestrá, proto je možné jí věnovat samostatnou kapitolu. Jedná se o první gymnázium na severní Moravě, které bylo založeno za ztížených podmínek.

2.1 Počátky gymnázia

Zřízení střední školy v Zábřehu, ve které bude vyučovacím jazykem čeština, bylo velkým přáním zdejšího českého obyvatelstva i širokého okolí. Již v roce 1892 se na popud akademického odboru národní jednoty pro severovýchodní Moravu sešlo 500 delegátů měst a obcí za účelem potřeby zřízení českého středního ústavu na severní Moravě. Výkonný výbor, který se staral o zřízení gymnázia, se 28. července 1895 přeměnil na Gymnazijní Matici Zábřežskou a sesbíral skoro 8 000 zlatých, které sloužily na zřízení školy. Tyto peníze byly pouze půjčkou a každý, kdo peníze investoval, byl zapsán do pamětní knihy. O středoškolský ústav se ucházela tři města: Zábřeh, Loštice a Jevíčko. Nakonec bylo rozhodnuto, že sídlem nového ústavu se stane Zábřeh.¹⁹

Se zřizováním české školy se postupovalo pomalu. Výbor Gymnazijní Matice Zábřežské se obrátil s prosbou k výboru Ústřední Matice Školské, který žádal o zřízení prozatím nižšího českého gymnázia. Této žádosti bylo vyhověno a pro účely nižšího gymnázia byl zakoupen dům na náměstí. Cílem ale bylo založit i vyšší gymnázium. Na této myšlence se pracovalo od prvopočátku, ale bylo nutné zajistit dostatek prostor pro tolik žáků a učitelů. Ve městě nebyla budova, která by těmto požadavkům vyhovovala. Bylo tedy nutné přistoupit ke stavbě. Ta se ale stala trnem v oku německému obyvatelstvu města. Musela se koupit stavební parcela a jediné dostatečně velké parcely vlastnilo město, v jehož samosprávě působila spousta Němců, kteří se vznikem českého ústavu nesouhlasili. Tehdejší syn starosty Hermann Brass prý prohlásil, že: „*Spíše poteče Sázava přes náměstí zábřežské, než bude státi budova českého gymnázia.*“²⁰

Pro stavbu nové budovy gymnázia byl zakoupen dům, na jehož rozsáhlé zahradě se měla postavit škola. Gymnazijní Matice Zábřežská počítala s problémy ze strany německé zábřežské radnice, ale jak urputně bude postupovat, nikdo neočekával. Obecní zastupitelstvo muselo schválit stavební povolení. Pokud by se stavba opozdila a nebyly by včas otevřeny nové školní

---

¹⁹ SOKA Šumperk. Kronika Státního reálného gymnázia Zábřeh 1896–1908.

²⁰ Almanach 100 let Gymnázia Zábřeh. *Gymnázium Zábřeh*. [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://gyza.cz/storage/archiv/almanach_100let_gyza/almanach_100let_gyza.pdf>

učebny, hrozil zánik již vzniklého nižšího gymnázia. Téměř dva roky trvalo, než se Gymnazijní Matice Zábřežská dohodla s obcí a mohlo se začít stavět. Bohužel se vyskytly další problémy, jako byl nedostatek financí na chod školy. Stavba nové budovy pohltila veškeré finance. Peníze se musely nashromáždit také na stipendia pro nadané chudé studenty. Veškeré prostředky se podařilo sehnat díky osobní angažovanosti tehdejšího ředitele nižšího českého gymnázia Dr. Kahlika.²¹

2.2 Postátnění gymnázia

Na konci 19. století a na začátku 20. století musela Gymnazijní Matice Zábřežská každoročně žádat tehdejší ministerstvo kultu a vyučování o udělení tzv. práva veřejnosti. Získání povolení záleželo na zemských inspektorech, kteří při pravidelných kontrolách hodnotili školu pozitivně. Problémy nastaly u maturitního ročníku. Zamítnutí žádosti práva veřejnosti pro maturitní třídu znamenalo, že abiturienti nemohou složit maturitní zkoušku a ohrozilo by to i existenci samotného českého gymnázia. Gymnazijní Matice Zábřežská věděla, kdo se v tomto kroku nejvýrazněji angažoval. Od počátku myšlenky na české gymnázium proti ní nejostřeji vystupoval Hermann Brass. Neustále vymýšlel způsoby, jak zavřít české gymnázium. Jednou uspořádal hon, na který pozval tehdejšího ministra školství. Podařilo se mu z ministra dostat slib, že maturanti českého gymnázia v Zábřehu neobdrží právo veřejnosti a nebudou moci odmaturovat. Tato informace ale nezůstala tajná, a tak se díky rychlosti místních bohatých Čechů podařilo situaci včas urovnat a maturanti byli připuštěni k maturitní zkoušce.²²

Počátek 20. století byl ve znamení snahy o postátnění gymnázia. V roce 1901 přislíbil ministr kultu a vyučování, že se o věc postátnění osobně zasadí. Jeho sliby byly ale plané. Až v roce 1905 byl zaslán císaři dokument, který podepsali zástupci 182 obcí na severozápadní Moravě. V roce 1908 byl Gymnaziální Matici Zábřežské doručen dopis, ve kterém císař souhlasil s postátněním soukromého gymnázia v Zábřehu, a to zpětně už od roku 1907.²³

2.3 Gymnázium v období 1913–1937

Školní rok 1913/1914 byl ve znamení klidu. Na jeho konci nebylo téměř co psát do kroniky nebýt nešťastné události, která měla otrástit celou Evropou. Dne 29. června 1914 vlepoval profesor Málek do kroniky ústřížek z novin, na kterém stálo, že byla Jeho Císařská

---

²¹ SOKA Šumperk. Kronika Státního reálného gymnázia Zábřeh 1896–1908.

²² Almanach 100 let Gymnázia Zábřeh. *Gymnázium Zábřeh*. [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://gyza.cz/storage/archiv/almanach_100let_gyza/almanach_100let_gyza.pdf>

²³ SOKA Šumperk. 100 let Gymnázia Zábřeh. 1896–1996. str. 27.

Královská Výsost následník trůnu, arcivévoda František Ferdinand z Este a jeho choť Žofie, vévodkyně z Hohenbergu, zavražděna. Nikdo neočekával, jaké peklo se v Habsburské monarchii a celé Evropě rozpoutá. Po prázdninách se žáci ještě vrátili do budovy gymnázia, ale v listopadu 1914 již byla zabrána pro vojenské účely a výuka probíhala v provizorních podmínkách po celou dobu první světové války.²⁴

S koncem první světové války přišel mír, ale i mnoho změn v dosavadním zavedeném a dlouhotrvajícím systému. Habsburská monarchie se rozpadla, vznikla nová samostatná Československá republika a mnoho dalšího. Roku 1919 se na zábřežském gymnáziu mění osnovy. Do popředí výuky se dostávají český jazyk, občanská nauka a psychologie.²⁵

Ve 20. letech 20. století dochází na zábřežském gymnáziu k úbytku žactva. Důvodem byla nedostatečná důvěra v ústav. I když se učitelský sbor velmi snažil, aby studium bylo kvalitní a pestré, pro mnohé rodiče bylo studium na gymnáziu nedostatečné v přípravě pro praktický život. V roce 1924 došlo k postupnému přechodu české reálky na české reálné gymnázium. Rodičovské sdružení, které vzniklo na zábřežském gymnáziu v roce 1930, mělo jako hlavní úkol péči o velmi chudé studenty, zajišťování pravidelných lékařských prohlídek a plnění žákovské knihovny. Po dobu hospodářské krize bylo plnění těchto úkolů finančně náročné, ale o to více potřebné.²⁶

2.4 Gymnázium v období okupace 1938–1945

Ze strany Německa se stále zvyšoval tlak na Československou republiku. Vše vyvrcholilo na konci září 1938. Byla podepsána Mnichovská dohoda, která diktovala odstoupení území Sudet Německu. Obsazování pohraničí probíhalo v pěti pásmech. Do pátého pásma patřil i Zábřeh. Ještě 7. a 8. října 1938 se řádně vyučovalo. V dalších dnech byla škola podle dopisu evakuována. V polovině října byla škola odevzdána německým orgánům. Ty v budově gymnázia zřídily německou střední školu – Oberschule für Jungen. Většina českých učitelů a žactva gymnázium opustila. Zůstali pouze žáci nižších ročníků gymnázia, protože pro ty nebylo v přeplněných vnitrozemských gymnáziích místo. Německé vedení školy vědělo, že pro udržení ústavu, z hlediska kapacity, české studenty potřebuje. Vztahy mezi českými a německými žáky byly víceméně přátelské a němečtí učitelé se k Čechům chovali korektně. Vztahy se změnily až ve školním roce 1940/1941, kdy byli vyzváni čeští rodiče,

---

²⁴ SOkA Šumperk. 100 let Gymnázia Zábřeh. 1896–1996. str. 33.

²⁵ SOkA Šumperk. 100 let Gymnázia Zábřeh. 1896–1996. str. 36.

²⁶ SOkA Šumperk. 100 let Gymnázia Zábřeh. 1896–1996. str. 37.

aby se přihlásili k německé národnosti. Většina rodičů odmítla, a tak jejich děti dostaly na konci roku s vysvědčením doporučující dopis, aby dobrovolně opustily ústav. Důvodem k vyzvání k odchodu českých žáků bylo, že prý dostatečně neovládali hlavní vyučovací jazyk, kterým byla němčina. Studenti vyšších ročníků, kteří přešli do vnitrozemí, se snažili všemi prostředky dostudovat. Bohužel se zde potýkali s problémem kapacity učeben. Osudy zábřežských maturantů, kteří museli opustit svou školu a odmaturovali na gymnáziu v Litovli, byly zajímavé. Patří mezi ně příběh tří mladíků Milana Křístka, Ladislava Lehára a Antonína Kouřila. Za strastiplných okolností uprchli z okupované Československé republiky, a v roce 1945 se do vlasti vrátili jako důstojníci zahraničního odboje. Starší absolventi byli zapojeni do domácího odboje a mnoho z nich položilo život za svou vlast.²⁷

2.5 Gymnázium v letech 1945–1953

Dne 29. května 1945 napsal profesor Stanislav Novotný na čistý list kroniky: znovuotevření českého gymnázia. Všechny, kteří chtěli obnovit české gymnázium, čekala spousta práce. Školní budova byla poničena jak zvenku, tak zevnitř. Vnitřní vybavení bylo buď rozkradeno, nebo v dezolátním stavu. Učitelská knihovna byla jediná, která přežila krutá léta války. Rodiče bývalých studentů ukryli nejdůležitější tituly a schovávali je celou válku. Urovnání poměrů ve škole trvalo dlouhé tři roky.

Když už se vše téměř vyřešilo, zasáhl do chodu školy vítězný únor 1948. Mnoho učitelů dostalo „dovolenou“, protože vyjadřovali svůj záporný postoj k lidově demokratickému smýšlení a nevhodně mluvili o politickém zřízení před studenty. Prosazování „jednotného světónázoru“ vedlo k vyhlášení jednotné školské soustavy. Všeobecně vzdělávací školy III. stupně představovaly už pouze čtyřletá gymnázia. Ve školním roce 1948/49 přešli žáci prvních tří ročníků gymnázia do střední školy (II. stupně) a v následujícím školním roce bylo již celé nižší gymnázium zrušeno. Změně struktury odpovídaly i změny obsahu výchovně vzdělávací soustavy. Nové učební plány a osnovy zdůrazňovaly především političnost ústavu. Postupně také došlo na škole k založení Českého svazu mládeže. Ten měl za úkol hlavně společensky prospěšnou brigádnickou činnost, ale jeho vysocí představitelé dokázali mnohdy zkomplikovat cestu svých spolužáků za vysokoškolským studiem.²⁸

---

²⁷ SOkA Šumperk. 100 let Gymnázia Zábřeh. 1896–1996. str. 40–44.

²⁸ SOkA Šumperk. 100 let Gymnázia Zábřeh. 1896–1996. str. 45–49.

2.6 Období jedenáctiletky

V roce 1953 došlo ke změně školského zákona. Byla zrušena gymnázia a vznikla nová struktura jedenáctiletých středních škol. Šlo o značně razantní zásah do zažitých forem. Pro 50. léta byl charakteristický vznik a všestranná podpora celé řady nových zájmových kroužků. Jejich realizace probíhala většinou v nedělním dopoledni, aby se snižoval počet žáků, kteří navštěvovali bohoslužby.²⁹ Zákonem č. 186 z roku 1960 byla československá školská soustava opět znovu uspořádána. Dosavadní jedenáctiletky byly rozděleny na základní devítiletou školu a tříletou střední všeobecně vzdělávací školu (SVVŠ). Zábřežská jedenáctiletka byla definitivně rozdělena až ve školním roce 1964/65. Zmíněná reforma ustanovila SVVŠ jako typ tříleté střední školy, která „poskytuje úplné střední všeobecné a polytechnické vzdělání pro práci v některém odvětví národního hospodářství a kultury a připravuje žáky pro vstup na vysoké školy.“³⁰

2.7 Gymnázium od roku 1968 po současnost

Ve vývoji středního školství se udála změna v roce 1968. Byl přijat nový zákon o gymnáziích. Škole byl navrácen název „gymnasium“ a současně došlo k prodloužení dosavadního tříletého studia na čtyřleté. Gymnaziální vzdělávání bylo již od prvního ročníku větveno na humanitní a přírodovědné. Na zábřežském gymnáziu v 70. letech postupně narůstal počet přírodovědně orientovaných tříd. Počátkem školního roku 1967/68 začal vycházet školní časopis pod názvem *Spiritus Scholae*. V duchu normalizace bylo jeho vydávání v dalším školním roce zastaveno. Až od ledna 1971 začal vycházet nový časopis *Echo*, který byl hodnocen jako „literárně a ideově nezávadný“. Ve školním roce 1980/81 byl zaveden nový předmět – Základy výroby a odborné přípravy (ZVOP), jehož výuka byla realizována s pomocí externích učitelů z praxe. Výrazným mezníkem, který změnil poměry jak v československé republice, tak na zábřežském gymnáziu, byla sametová revoluce v roce 1989. Ještě ve školním roce 1989/90 došlo ke koncepčním změnám ve výuce cizích jazyků. Žákům bylo umožněno místo dříve povinné ruštiny studovat angličtinu, němčinu a po dlouhé době také francouzštinu. Předmětem jednání mezi zástupci místních základních škol, Občanského fóra a zábřežského gymnázia se stalo zavedení osmiletého gymnázia.³¹ Od roku 1990, kdy byly otevřeny první třídy primánů osmiletého gymnázia, uběhlo 31 let. Dodnes můžou žáci studovat jak čtyřleté, tak osmileté gymnázium. Zábřežské gymnázium poskytuje svým studentům odbornou výuku

²⁹ SOKA Šumperk. 100 let Gymnázia Zábřeh. 1896–1996. str. 5051.

³⁰ Zákon o soustavě výchovy a vzdělání. Školský zákon, Praha 1961, s. 10.

³¹ SOKA Šumperk. 100 let Gymnázia Zábřeh. 1896–1996. str. 52–57.

a učebny, které je podporují v jejich studiu a talentu. Jedním z mnoha úspěchů dnešní doby bylo získání statutu fakultní školy přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

3 Dějiny města Šumperk

Údolí, kterým protéká řeka Desná, je domovem mnoha lidí a sídlem firem a institucí. Za hranicí města se rozprostírají Jeseníky. Když za nimi zapadá slunce, utváří to zlatavý odlesk. Díky tomuto obrazu se Šumperku přezdívá „zlatá brána Jeseníků“.

3.1 Poloha a charakteristika města

Město se rozkládá v údolí řeky Desné. Svou polohou patří do Olomouckého kraje. Dnes je město hospodářským, správním a kulturním centrem severozápadní Moravy a nese také titul okresní město.³² Žije zde 25 836 obyvatel.³³

Ve středu města dosahuje nadmořská výška 330 m. Poloha města podle zeměpisných souřadnic činí přibližně 49° 57' severní šířky a 16° 58' východní délky. Město je ze severu chráněno masivem jesenických hřebenů. Partnerské vztahy Šumperka jsou už řadu let orientovány na Polsko, Spolkovou republiku Německo, Nizozemsko, Slovensko, Rakousko, Bělorusko, Finsko, Itálii a v tuzemském prostředí udržuje partnerské vazby s Mikulovem.³⁴

3.2 Počátky osídlování města

Šumperk byl založen v 70. letech 13. století kolonisty ze Slezska jako nové správní a hospodářské centrum na tehdy téměř neobydlené západní části povodí řek Moravy a Desné. Údolím řeky Moravy procházela stará obchodní stezka, známá jako jantarová, která spojovala Moravu se Slezskem a vedla až k Baltu. Už v 90. letech 13. století stál v Šumperku dominikánský klášter. Dominikáni své kláštery zakládali především v královských městech, což dokazuje, že dominikánský řád brzy vytušil slibnou perspektivu nového města. Kromě kláštera zde vzniklo i děkanství, které bylo roku 1351 připojeno k nově založené diecézi.³⁵

3.3 Feudální majitelé

Na počátku 14. století se Šumperk dostal pod správu jednoho z nejvýznamnějších staročeských rodů, a to pánů z Lipé, kteří pro něj získali v roce 1340 horní právo. Dolování rud v okolí města přetrvalo až do 16. století a patřilo k typickým středověkým činnostem. Hlavním zdrojem obživy města Šumperk bylo řemeslné a obchodní podnikání. V 70. letech 14. století přejal správu šumperského zboží markrabě Jošt. Šumperk obdařil řadou cenných výsad, z nichž

---

³² MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICE. *Šumperk*. [online]. [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4990/sumperk/>>.

³³ Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2020 [online]. 30. dubna 2020 [cit. 2021-01-20].

³⁴ MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICE. *Šumperk*. [online]. [cit. 2021-01-20]. Dostupné z: <<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4990/sumperk/>>.

³⁵ JARMAROVÁ, Hana. *Šumperk*. Litomyšl: Paseka, 2009, s.5.

nejdůležitější bylo právo odúmrtí a právo mílové. Markrabě Jošt vedl války se svým bratrem Prokopem. Války byly nákladné, a tak musel Jošt město často zastavovat. Od roku 1397 až do poloviny 15. století se ve městě vystřídala celá řada zástavních držitelů. Bratrovražedné boje a husitské války přežilo město téměř bez úhony. V roce 1455 se objevuje nový držitel, který město dostal do zástavy. Tímto držitelem se stal Jan Tunkl z Brníčka, který Šumperk přenechal svému synovi Jiřímu. V 15. století nechali Tunklové v Šumperku vybudovat vodovod. Dřevěné potrubí ústilo do městské kašny. K ustanovení řemeslných cechů docházelo už v průběhu 15. století. Po smrti Jiřího Tunkla přešla držba Šumperka na jeho synovce Jindřicha. V roce 1496 koupil zástavní právo na město Šumperk Jan z Žerotína. Správy města se ale ujal jeho syn Petr, který byl nejvyšším moravským komořím a hejtmanem Olomouckého kraje. Petr si zvolil Šumperk za sídelní město.³⁶

V roce 1504 daroval král Vladislav II. město Janu z Kunovic. Ten o Šumperk velký zájem neměl, a tak ho prodal Petrovi z Žerotína, který se stal trvalým dědičným majitelem. Šumperský zámek nechal přestavět na gotický hrádek, aby vyhovoval reprezentačním účelům. Velký požár v roce 1513 zničil téměř celé město, které bylo z velké části dřevěné. Za Žerotínů Šumperk vzkvétal. Známá šumperská plátna již tehdy nacházela odbyt daleko za hranicemi severní Moravy. Značný podíl na růstu bohatství města měly dva mlýny, poplatky právovárečných měšťanů, obchod se solí a kožešinami. Petr z Žerotína zemřel v roce 1530 a město po něm převzal syn Přemek, který udržoval dobré vztahy s vrchností do své smrti v roce 1558. Šumperk pak získali jeho dva synové, kteří v kraji neměli dobrou pověst. Bratři viděli v bohatém městě zdroj financí pro své radovánky. Ihned, jakmile město převzali, začali od obyvatel města vymáhat poplatky, přivlastnili si pozemky a porušili i starobylé právo mílové. Měšťané Šumperka si v roce 1559 nechali od krále Ferdinanda I. potvrdit dosavadní městská práva. Žerotínové viděli, že s nimi poddaní nejsou spokojeni, a dokonce na ně podali žalobu u zemského soudu. Spor vyhráli Žerotínové, kteří město začali spravovat ještě přísněji. Díky tomu se poddaní rozhodli zbavit žerotínského poddanství a v roce 1562 požádali královského kancléře o přijetí Šumperka do svazku svobodných měst. Královská kancelář souhlasila, ale podmínkou bylo, že se město samo od Žerotínů vykoupí.³⁷

Oba bratři na dohodu přistoupili a v dubnu roku 1562 byl Šumperk Ferdinandem I. povýšen na svobodné královské město. Žerotínové ale ve městě zůstali, drželi zámek spolu se zámeckým panstvím a jeho hospodářské podniky. V roce 1568 zemřel jeden z bratrů.

---

³⁶ JARMAROVÁ, Hana. Šumperk. Litomyšl: Paseka, 2009, s. 5–6.

³⁷ JARMAROVÁ, Hana. Šumperk. Litomyšl: Paseka, 2009, s. 7–8.

Obyvatelé Šumperka předpokládali, že Jan bude utrácet majetek a o město se nebude zajímat. Jan bez zábran porušoval mílové právo, bral městu vodu, nectil hranice městských pozemků ani jiná práva. Kvůli těmto nepříjemnostem se město rozhodlo v roce 1569 odkoupit žerotínský zámek a k němu náležící statek. Spolu se zámkem získalo město Šumperk i předměstí, mlýn, mýto, sladovnu, pilu a papírnu.

Poklidný život v Šumperku netrval dlouho. V letech 1571–1572 zachvátil panství mor. O pět let později lehlo téměř celé město popelem kvůli úmyslně založenému požáru. I když bylo šumperské panství ve druhé polovině 16. století vystaveno mnoha katastrofám, dokázalo vzkvétat. Hlavní zdroje bohatství města byly právo mílové, várečné a konání tří výročních trhů i pravidelných týdenních trhů. Jeden z městských pisařů vlastnil knihovnu, která ve své době patřila k největším soukromým knihovnám v zemi. Od poloviny 16. století se většina obyvatel Šumperka hlásila k novému učení luteránů. V roce 1533 byli z města vyhnáni dominikáni a jejich klášter se začal používat jako skladiště soli a kožešin. Kromě správy města obsadili luteráni také městskou školu, která pod luteránským vedením dosáhla vysoké úrovně. Na přelomu 16. a 17. století se do městských záležitostí vměšuje sám Rudolf II. na popud svých katolických rádců. Jelikož byl Šumperk královské město, musel poskytovat vládci finance na válečná vydání. Díky zásahu Rudolfa II. byl Šumperk donucen ručit za stále rostoucí císařovy dluhy a také zvyšoval snahu o rekatolizaci. Císař městu nařídil, že do městské rady směji být voleni pouze katolíci. Ve zcela protestantském Šumperku bylo toto nařízení nemožné dodržet. Nakonec se purkmistrem stal katolík, který prosadil i katolického rychtáře, ostatní členové rady však byli protestanti.³⁸

Roku 1611 se v historii Šumperka poprvé objevují Lichtenštejnové, kterým město ručilo za císařův dluh. Kníže Lichtenštejn si placení dluhu vynutil zabavením majetku a vězněním místního pláteníka. Při vypuknutí stavovského povstání se i vlivem těchto událostí šumperské obyvatelstvo postavilo na stranu povstalců. Od roku 1621 stíhaly Šumperk pohromy. Nastěhování vojska do poddanské obce, vynucení další půjčky od císaře a platba válečných daní. Obyvatelstvo doufalo, že vše špatné proběhlo a situace se navrátí k lepšímu. Ale v roce 1622 uplatnil nárok na město kníže Lichtenštejn, protože mu dlužilo velkou částku. Šumperk byl propuštěn z císařského poddanství a byl Lichtenštejnovi předán jako tzv. ochranné město

---

³⁸JARMAROVÁ, Hana. Šumperk. Litomyšl: Paseka, 2009, s. 9–10.

do dědičného vlastnictví. Lichtenštejnové se zavázali chránit Šumperk před zkracováním jeho práv a majetku, stali se vrchní soudní instancí a dohlíželi na městské hospodářství.³⁹

V roce 1625 zažádal Šumperk o návrat dominikánů. Obyvatelé mnichy nepřijali s nadšením, protože většina lidí stále protěžovala protestantskou víru a návrat ke katolické víře pouze předstírali. Luteránští kazatelé se ještě v roce 1627 tajně pohybovali po městě. Řada obyvatel kvůli protestantské víře tajně uprchla z města, protože v roce 1633 došlo k definitivnímu zákazu evangelického náboženství. Roku 1630 byla vydána vyhláška, tzv. Petitia, která obsahovala základní normy chování pro obyvatele města i jeho představitele. Na svou dobu byla vyhláška velmi pokroková. Byla nařízena povinná školní docházka do čtrnácti let. Nadané děti neměly být nuceny do řemesla, ale měly jít studovat. Toto školní nařízení bylo přijato více než sto let před zavedením všeobecné školní docházky Marií Terezií. Jako další měly být ulice udržovány v čistotě a každý dům musel mít protipožární vybavení. Díky těmto opatřením se Šumperk ušetřil epidemií, které se při průtazích vojsk objevovaly. Pravá pohroma pro Šumperk souvisela s vpádem švédských vojsk.⁴⁰

Většina šumperského obyvatelstva se nesmířila s rekatolizací. Dominikánský převor si ve zprávě pro vrchnost stěžoval, že měšťané v Šumperku nechodí do kostela. Kromě ignorace křesťanského náboženství odmítali šumperští také pomoc císařských vojáků. Díky tomu byl Šumperk dobyt švédskými vojsky a po řadu let zůstal na hranici střetů švédských a císařských vojsk, která ho střídavě plenila až do konce třicetileté války. Ve 40. letech 17. století se postupně Šumperk dostával do rukou protestantů. Válečným tažením učinil konec vestfálský mír v roce 1648. Městu se dařilo zahlazovat stopy po válce. Úbytek obyvatel se snížil díky přistěhovalcům ze Slezska i některými ze Švédů. Do konce 60. let 17. století z celého města zmizely stopy války. V roce 1669 vypukl ve městě požár, který zničil celé vnitřní město. Do konce 17. století vyrostlo na spáleništi nové. Vše nasvědčovalo tomu, že město se již z nejhorší situace dostalo, jenomže se přihnalo neštěstí ve formě čarodějnických procesů. Město ležící na cestě ze Slezska do nitra Moravy neminuly ani války o slezské dědictví, které vedli Marie Terezie a pruský král Fridrich II. Naštěstí boje nepoškodily město, postihly ho ale výrazně finančně.

---

³⁹ JARMAROVÁ, Hana. Šumperk. Litomyšl: Paseka, 2009, s. 11–12.

⁴⁰ JARMAROVÁ, Hana. Šumperk. Litomyšl: Paseka, 2009, s. 13.

3.4 Průmyslový rozvoj města

V roce 1708 obdrželi šumperští pláteníci od císaře Josefa I. potvrzení nového cechovního řádu. Tomuto novému cechu bylo povoleno vyrábět speciální látky mezulán⁴¹ a barchet⁴². V první polovině 18. století začali vyrábět i látku zvanou trip⁴³. Díky této látce začaly spory uvnitř samotného cechu. Mistři, kteří měli zakázáno látku vyrábět, se obrátili o pomoc do Vídně. Bylo jim vyhověno a dostali povolení založit si vlastní obchodní společnost. Šumperku se tím otevřely brány průmyslového podnikání. Zásadní změnu v postavení všech obyvatel přinesl rok 1781, kdy vzešel v platnost patent o zrušení nevolnictví. Tento patent bral vrchnosti právo bránit poddaným v uzavírání sňatků, v odchodu z panství, zrušil dvorskou službu, ale uchovával robotní povinnost. Rokem 1782 byly v rámci josefských reforem zrušeny kláštery žebravých a rozjímavých řádů. Dominikánský klášter byl v Šumperku zrušen roku 1784.⁴⁴

Díky zrušení osobního poddanství se zvýšil pohyb obyvatel a ten zvýšil nabídku pracovních sil. Tyto faktory dopomohly k rozvoji průmyslového podnikání. Roku 1785 byla založena Klapperothova manufaktura, která vyráběla látky anglického typu jako například dušestr nebo manšestr. V té době se jednalo o jedinou manufakturu svého druhu v celé rakouské monarchii. Její zakladatel, vídeňský obchodník Johann Ernst Klapperoth, byl schopný člověk, který svým zaměstnancům zařídil osvobození od vojenské služby. Především vysmlouval privilegium, které pro budoucích dvacet let zakazovalo zřízení další podobné manufaktury v celé habsburské monarchii. Kvůli invazi anglického zboží na evropský trh přešla šumperská manufaktura na výrobu plátna. Na Moravě, která v odvětví textilu a látek zaujímal druhý místo tehdy celkového objemu výroby, pocházelo 30 % textilního zboží ze Šumperka. Se vznikem tovární výroby se zrodila také nová společenská třída, a to dělnictvo. Tato třída trpěla nedostatkem financí a náročnou pracovní dobou.⁴⁵

Hospodářský růst velmi podpořilo vybudování dvou významných dopravních tepen. V roce 1840 byla dokončena císařská silnice mezi Opavou a Hradcem Králové a železniční dráha na trati Praha-Olomouc se stanicí v Zábřehu, která byla spojena se Šumperkem pravidelnou dostavníkovou linkou. Roku 1848 bylo zrušeno patrimoniální zřízení. Zanikl dosavadní systém správy a počátkem roku 1850 bylo zavedeno nové obecní zřízení. Základem

---

⁴¹ Vlnářská tkanina s vysokým podílem bavlny, dříve se používala na pracovní oděvy a dámské sukně

⁴² Pročesaná tkanina z bavlny, dnes se používá na povlaky lůžkovin

⁴³ Druh sametu

⁴⁴ JARMAROVÁ, Hana. Šumperk. Litomyšl: Paseka, 2009, s. 14–17.

⁴⁵ JARMAROVÁ, Hana. Šumperk. Litomyšl: Paseka, 2009, s. 18–20.

státu se stala svobodná obec s volenými orgány. Šumperk se stal v novém správním zřízení sídlem soudního a politického okresu.⁴⁶

3.5 Šumperk ve 20. století

Před první světovou válkou začal v Šumperku silit nacionalismus německých obyvatel. Když v roce 1914 první světová válka vypukla, tak se na ni šumperští Němci dívali jako na spravedlivou věc. Vystřízlivění přišlo až s prvními padlými a zraněnými, kteří byli přiváženi do šumperského lazaretu. Ani konec první světové války nepřinesl do města klid. Místní Němci se nechtěli smířit s vyhlášením samostatného Československého státu, který v Šumperku znamenal konec vedoucí úlohy Němců. Se vznikem Československého státu došlo v Šumperku k viditelnému posílení české menšiny, a to hlavně proto, že do města přicházeli čeští státní zaměstnanci. Už v prosinci 1918 byly v Šumperku založeny první spolky. Největší význam měla Národní Jednota pro severovýchodní Moravu, která se kromě menšinového českého života starala o školství. V roce 1923 byla otevřena česká měšťanská škola.⁴⁷

Počátkem 30. let 20. století začala v pohraničí narůstat bojovnost německých nacionalistických stran, kterými byly DNP a DNSAP. Tyto strany rokem 1933 zanikly a vznikla Jednotná sudetoněmecká fronta. V říjnu 1938 po mnichovském diktátu začalo stěhování českých úřadů a obyvatel do nezabraného vnitrozemí. V plánech nacistů byl Šumperk vybrán místo Opavy jako centrum východní části tzv. sudetské župy. Byla zde zřízena řada německých správních úřadů a institucí, jejichž působnost přesahovala oblast bývalého šumperského politického okresu. Místním Židům bylo nařizováno, aby opustili město. Návratu do Šumperka se dožil jen málokterý z nich. Zdejší Němci nabyli pocitu vítězství. Ale i na ně čekala jiná realita. Zklamáním pro ně bylo, že se majetek po Židech a některých Čechích rozdělával pouze mezi říšské Němce. Téměř na samém konci druhé světové války byli na místní střelnici popraveni za odbojovou činnost čeští vlastenci. Ráno 8. května 1945 vstoupila do města Rudá armáda. Němci neměli v úmyslu se vzdát bez boje, ale po obklíčení města vyvěsili bílé vlajky.⁴⁸

Největší radost z osvobození v roce 1945 mělo 23 českých rodin, které městu zůstaly věrné po celou dobu druhé světové války a přežily nacistické poměry. Členové těchto rodin založili revoluční národní výbor a společně se sovětským velením se ujali správy města. O bezpečnost ve městě pečovala Národní garda, která především zabráňovala rozkrádání

---

⁴⁶ JARMAROVÁ, Hana. Šumperk. Litomyšl: Paseka, 2009, s. 21–23.

⁴⁷ JARMAROVÁ, Hana. Šumperk. Litomyšl: Paseka, 2009, s. 24–26.

⁴⁸ JARMAROVÁ, Hana. Šumperk. Litomyšl: Paseka, 2009, s. 27–30.

majetků. V roce 1946 probíhal na základě postupimské dohody mezi vítěznými mocnostmi odsun Němců. Vítězným únorem 1948 došlo ke znárodnění místních závodů a továren. Rok 1960 přinesl velké správní změny. Šumperk se stal sídlem rozsáhlého okresu, který vznikl sloučením okresu jesenického, šumperského a zábřežského. Charakter tohoto nově vzniklého okresu byl průmyslově-zemědělský. Nejznámějším podnikem byl Pramet Šumperk, který se zaměřoval na práškové metalurgie. Roku 1966 zde byl vytvořen první umělý diamant v Československé republice. Náš stát se tak stal šestým na světě, který zvládl tuto technologii. Únor 1969 znamenal pro Šumperk hluboký smutek, protože se v Praze upálil místní student, devatenáctiletý Jan Zajíc. Koncem roku 1990 opustila definitivně Šumperk vojska sovětské armády, a to po dlouhých 22 letech.⁴⁹

---

⁴⁹ JANÍČEK, Karel. Šumperk. Praha: Pressfoto, 1985, s. 33–39.

4 Historie Gymnázia Šumperk

Šumperské gymnázium bylo založeno, několik let po zábřežském gymnáziu. Díky tomu měla spousta studentů snazší přístup ke vzdělání, protože nemuseli dojíždět. Do té doby totiž bylo nejbližší gymnázium v Zábřehu. Právě jeho vzdálenost mnoha žákům znemožňovala studium.

4.1. Počátky gymnázia

Se vznikem samostatného československého státu v roce 1918 začíná historie šumperského gymnázia. Teprve na konci 20. let 20. století byly vytvořeny podmínky pro zřízení české střední školy ve městě, kde byla výrazná většina německého obyvatelstva. S myšlenkou zřízení české střední školy přišel Edvard Kubíček, řídící učitel a člen šumperského národního výboru. Mělo se jednat o druhou střední školu na severní Moravě. První bylo gymnázium Zábřeh. Kromě řídícího učitele a české menšiny se o vznik ústavu velkou měrou zasloužil Národní výbor. Žádost na ministerstvo školství a národní osvěty podal Edvard Kubíček a vylíčil v ní situaci českého šumperského školství. Důvody pro zřízení české reálky byly vyslyšeny a její zřízení bylo povoleno výnosem ministra z 12. září 1919. Reálná škola byl typ školy se sedmiletým studiem, zaměřeným i na techniku a při odchodu do praxe měli žáci více možností uplatnění, pokud nepokračovali na vysokou školu.⁵⁰

Uskutečnění tak velkého projektu nebylo jednoduché. Na papíře bylo vše schváleno, ale realita byla složitá. Pro nedostatek prostor byla výuka umístěna do německého ústavu pro hluchoněmé děti. Ještě v roce 1919 se škola stěhovala do budovy robotárny, v jejíchž prostorách se vyučovalo až do stavby nové budovy.⁵¹

Situace nebyla přívětivá ani v učitelském sboru. Mnoho učitelů bralo šumperskou reálku jako přestupnou stanici za lepšími pracovními podmínkami. Na chudý sever se nikomu nechtělo. Nedostačující ubytovací prostory a minimální společenský život, pouze to mohl Šumperk „nabídnout“. První maturity se uskutečnily až ve školním roce 1925/26. Písemné práce se psaly z: deskriptivní geometrie, českého jazyka a obou cizích jazyků. Ústní zkoušky se skládaly z matematiky, českého jazyka, dějin ČSR a čtvrtý předmět se lišil. Z prvních 34 maturantů 14 absolvovalo vysokou školu. Kromě všeobecného vzdělání se zde žáci

---

⁵⁰ SOkA Šumperk. Kronika Gymnázia Šumperk 1919–1936,1945–1946.

⁵¹ Tamtéž.

připravovali také na technické studium. Nedílnou součástí výuky byly cizí jazyky. V případě české šumperské reálky se jednalo o německý a francouzský jazyk.⁵²

4.2 Období státního reálného gymnázia

Prvotní zájem o českou reálku byl vysoký, ale postupem času se počet žáků snižoval. Mnoho rodičů na schůzích podotklo, že by byli radši za univerzálnější ústav, který by jejich děti připravil na budoucnost nebo studia. Profesorský sbor v čele s ředitelem Františkem Haderkou tuto změnu prosadil v září 1929. Z české reálky se stává státní reálné gymnázium. Počet přihlášených žáků začal stoupat i díky zvětšující se místní české menšině. V novém prvním ročníku musely být otevřeny hned dvě třídy. Stabilizoval se i učitelský sbor, který byl proslulý svou nestálostí. Škola poskytovala málo pracovních pozic učitele, ale zájem byl enormní, a tak měl ředitel možnost vybírat kvalitní kantory. Gymnázium se podílelo na kulturních akcích od začátku. Jednou z nejvýznamnějších akcí byl Majáles v roce 1934. Zde byl slavnostně předán prapor, který nechalo zhotovit rodičovské sdružení. Prapor se uchovával po celou dobu druhé světové války společně s kronikou a důležitými dokumenty.⁵³

Od svého založení se škola potýkala s nedostatkem prostor. Stavba nové školní budovy byla přislíbena, ale realizace vázla. Do nových prostor se studenti podívali až v roce 1930. Financování školních ústavů bylo vždy problematické. Předtím, než se škola stala státní, balancovala téměř na hraně bankrotu. Mnoho nadaných žáků pocházelo z chudých rodin a řešila se jejich finanční podpora na škole. Ze seznamu žactva vyplývá, že většinu tvořili právě děti z nemajetných rodin. To se stávalo stále větší finanční zátěží. Nejchudším studentům byla přidělována stipendia z podporných nadací. Ve školním roce 1930/31 bylo založeno rodičovské sdružení, které se staralo o podporu nemajetných studentů a také stravování. Tato organizace byla plná lidí, kteří se snažili život školy a jejich žáků co nejvíce podporovat. Na zasedání rodičovského sdružení bylo dohodnuto, že se postaví internát pro ty žáky, kteří na ústav dojíždí z venkova a nemají možnost bydlet u rodiny či známých. Zakoupit pozemek se ukázalo jako snadná věc, ale k realizaci stavby už nikdy nedošlo. Budovatelské plány zhatilo zabránění pohraničí.⁵⁴

---

⁵² Tamtéž.

⁵³ SOkA Šumperk. Kronika Gymnázia Šumperk 1919–1936, 1945–1946.

⁵⁴ Tamtéž.

4.3 Mnichovský diktát a konec druhé světové války

Snahou několika profesorů a rodičovského sdružení bylo, aby se škola pojmenovala po T. G. Masarykovi. Zemská školní rada tento návrh zcela zavrhla. Dalším projektem mělo být tedy vybudování sochy T. G. Masaryka na náměstí. Od toho bylo také upuštěno, aby se socha nestala terčem německého nacionalismu. Podařilo se ale prosadit, aby byla před školou umístěna busta a náměstí, na kterém škola stojí, bylo pojmenováno po prezidentu osvoboditeli. Vyučování před mnichovským diktátem bylo poznamenáno národnostní nesnášenlivostí. Velkou ránu utřžila česká menšina, když byla zničena busta T. G. Masaryka mladými henleinovci.⁵⁵

Vyučování bylo sice zahájeno ve velmi dusné atmosféře, ale počet přihlášených žáků překonával rekordy a přinášel jistotu v další budoucnosti ústavu. Bohužel nikdo neočekával, že mezinárodní události nabere tak rychlý spád, který vedl k osudnému Mnichovu. A tak se školní rok 1938/1939 stal nejkratším v dějinách školy. Po všech těchto událostech se město Šumperk dostalo do německého područí. Nastal všeobecný chaos. České úřady a obyvatelstvo byly spěšně stěhovány do vnitrozemí. Do 8.10.1938 bylo město téměř bez českého obyvatelstva. Budova gymnázia byla zabráná a Němci tam otevřeli vyšší dívčí a obchodní školu (Oberschule für Mädchen a Handeschuhle). Jak se stalo na gymnáziu v Zábřehu, i šumperské nejvyšší ročníky dostaly možnost dostudovat na nejbližším českém gymnáziu, a to v Litovli.⁵⁶

Historie gymnázia se po dobu druhé světové války vytratila. Učitelé a žáci byli roztroušeni po zbytku někdejšího Československa. Ten, kdo zůstal v pohraničí, neměl šanci dostudovat. Dějiny se začaly znovu postupně psát až koncem školního roku 1944/45, kdy došlo k osvobození celé republiky a s ní i Šumperka. Dne 8.5.1945 přijela do města sovětská armáda, která rychle zbavila město německé nadvlády. V průběhu léta začal stoupat počet Čechů a díky tomu se konal zápis na gymnázium. První půl rok se nesl ve znamení pořádku. Profesoři společně se studenty vyhledávali původní inventář školy. Učebnice a knihy byly buď spáleny, nebo odvezeny neznámo kam. To, co se dochovalo, bylo uchováno po celou dobu války v naprostém utajení před nacisty. Mnoho pomůcek bylo doplněno ve formě darů z vnitrozemských gymnázií. Část sbírek se také našla ve zrušeném německém gymnáziu. Bylo potřeba začít, a tak osnovy navazovaly na to, kde se před druhou světovou válkou skončilo. Do tříd byli zapisováni žáci ze všech koutů republiky, jednalo se o nové přistěhovalce. Většinu

---

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ SOKA Šumperk. Kronika Gymnázia Šumperk 1919–1936, 1945–1946.

žactva tvořili věkem odpovídající jedinci. Ale stávalo se, že ročník navštěvovali i o čtyři až pět let starší lidé, protože jim studium bylo znemožněno německou okupací.⁵⁷

Poválečná demokracie a období tzv. třetí republiky nepřinesly stabilitu ani pořádek. Protikladné politické tendence, kdy na jedné straně převažovala chuť vrátit se do období předmnichovské republiky, na straně druhé se zrodily tendence následovat příklad socialistické společnosti. S ohledem na výsledky druhé světové války byly levicové síly silnější nad tradicí první republiky.⁵⁸

4.4 Gymnázium v období 1948–1968

Školní rok 1947/48 se odehrával v napjaté politické situaci, která se odrazila jak na studentech, tak na chodu školy. Školský systém postihla obměna ve formě reformy Zdeňka Nejedlého. Byla zavedena povinná devítiletá školní docházka a základní principy řízení školství si vzala na svá bedra KSČ. Začalo docházet k prosazování jediné ideologie, a to marxismu-leninismu a potlačovaly se jakékoliv odlišné názory. Počet žáků přítomných na hodinách náboženství se postupně snižoval. Mládež se ale začínala organizovat jinde, a to v Československém svazu mládeže, kde byla účast téměř 100 %. V maturitních komisích se objevovali zástupci lidosprávy a ČSM, kteří měli největší vliv při hodnocení studentů. Krize na gymnáziu nastala se školním rokem 1951/52. Do výuky stále více zasahovala SRPŠ a ČSM, byli přijímáni i ti studenti, kteří nezvládli přijímací zkoušky. Maturity se stávaly divadlem, ve kterém měli hlavní roli komunističtí funkcionáři, kteří dohlíželi na průběh zkoušek. Úspěšnou maturitu nesložil nikdo, jehož rodiče nepodporovali komunistickou stranu československou.⁵⁹

Snaha připravovat studenty na vysokoškolské vzdělání byla čím dál tím menší. Začaly se prosazovat učňovské obory a dělnická povolání. V praxi se Nejedlého školská reforma ukázala jako bezcenná a školní rok 1952/53 měl být posledním rokem tohoto modelu. Nový školský zákon, vydaný v roce 1953, vytvořil jednotnou školu a odstranil rozdělení na jednotlivé stupně. Povinných devět let školní docházky bylo zkrácených na osm. Gymnázium se změnilo na jedenáctiletou střední všeobecně vzdělávací školu. Třídy národní a nižší střední školy se připojily ke třídám gymnázia. Tyto změny snížily úroveň středoškolského vzdělávání téměř na nulu.⁶⁰

---

⁵⁷ Tamtéž

⁵⁸ SOkA Šumperk. Kronika Gymnázia Šumperk 1919–1936, 1945–1946.

⁵⁹ SOkA Šumperk. Kronika Gymnázia Šumperk 1947–1969.

⁶⁰ Tamtéž.

Školská reforma z roku 1953 také nepřinesla žádné zlepšení, které se od ní očekávalo. Muselo se přistoupit k další reformě, která byla zavedena v roce 1960. Opět se zavedla devítiletá povinná školní docházka, na kterou navazovala tříletá všeobecně vzdělávací škola. Říkalo se tomu tzv. dvanáctiletka. Postupem času se začala úroveň školy zvyšovat a měnila se atmosféra ve školském prostředí. Předmětům, jako byly základy výroby a další, byly postupně snižovány hodinové dotace, až byly nakonec kompletně zrušeny. Naopak se navyšovaly počty hodin u předmětů jako zeměpis, biologie nebo český jazyk. Významným okamžikem je počátek vydávání školního časopisu s názvem *Host do školy*. V té době stáli v čele členové literárního kroužku a někteří profesori. Časopis byl aktuální, vtipný, okamžitě reagoval na dění ve škole, obsahoval povídky a básně. Ve druhé polovině 60. let 20. století byla ve společnosti patrná kritika politiky a svobodný projev nacházel také své místo. Do roku 1968 se politické a školní poměry začaly projevovat. Cenzura už nebyla tak přísná, postupně se obnovovala svoboda projevu. Po osudném srpnu 1968, kdy na československé území vstoupila okupační vojska, se ve škole projevil vlastenecké snahy. Profesori sepsali své názory na probíhající události, studenti protestovali. Tyto pokusy se, stejně jako mnohé další napříč zemí, ukázaly jako neúspěšné.⁶¹

4.5 Období normalizace na gymnáziu

Školská reforma, která schválila tříleté střední vyšší všeobecné školy, byla opět shledána neúčinnou. Proto bylo nutné přijmout nový zákon o středních školách. Škola se tedy rozšířila na čtyři ročníky a byl opět přijat název gymnázium. V roce 1969 oslavovalo gymnázium 50 let od svého založení. Hlavním bodem oslav se stali abiturienti, kteří na gymnáziu maturovali ještě před druhou světovou válkou. K velmi sledovaným patřila korespondence studentů tehdejšího československého státu se studenty ze SSSR a dalších lidově-demokratických států. Normalizační procesy s profesory nabíraly na intenzitě. Učitelský sbor byl podroben politickým pohovorům, které se týkaly „krizového období“. Učitelé, kteří nebyli členy KSČ, museli povinně absolvovat školení IPV (ideově politické výchovy). Normalizace se také silně dotýkala studentů, jejichž rodiče byli kádrově nevyhovující. Mnoho nadaných studentů přišlo o možnost studia na střední a vysoké škole.⁶²

Pokud chtěli mít studenti dobrý posudek na vysokou školu, museli se účastnit akcí v rámci Svazu socialistické mládeže. Díky tomu dosahuje SSM téměř 100% účasti. Začal růst

---

⁶¹ SOkA Šumperk. Kronika Gymnázia Šumperk 1947–1969.

⁶² SOkA Šumperk. Kronika Gymnázia Šumperk 1969–1989.

zájem o lékařské fakulty a studenti byli hromadně připravováni na přijímací zkoušky. Bohužel to ale nezapadalo do socialistické ideje. Škole bylo důrazně doporučeno, aby zvýšila zájem studentů o technické obory. S přihlédnutím k místnímu regionu se na škole začalo vyučovat strojírenství, průmyslová chemie a stavebnictví. Předpokládalo se a doufalo, že všichni studenti nepůjdou na vysoké školy. A díky nově vzniklým technickým předmětům měli mít na výběr mezi širší škálou povolání po vykonání maturitní zkoušky.

4.6 Gymnázium od roku 1989 po současnost

V roce 1989 dochází k zásadním politickým změnám. Vedoucí úloha KSČ končí a nastává období demokracie. Listopadové události měly ohlas jak u studentů, tak u profesorů. Učebny se začaly moderněji vybavovat. Audiovizuální technika se stala standardem každé učebny, vznikaly počítačové třídy a speciální učebny výpočetní techniky. Důležitým postupem v rámci školství byla výuka cizích jazyků, kdy ruština začaly upadat a do popředí se dostaly angličtina nebo francouzština. V roce 1999 na gymnáziu vzniká Nadační fond, jehož účelem je podporovat rozvoj vzdělávání studentů a činnost mimo výuku. Do dnešních dní se gymnázium těší velké prestiži, vysokému počtu žáků a všestranné zaměřenosti studentů. V roce 2019 oslavila škola 100 let od svého založení.

4.7 Významní abiturienti

Za dobu, co je škola v provozu, ji navštěvovaly desítky tisíc lidí. Sjížděli se sem studenti ze všech koutů republiky. Níže je soupis těch nejzásadnějších osobností spjatých s gymnáziem v Šumperku.

Plk. gšt. Karel Hlásný absolvoval šumperské gymnázium v roce 1929. Studoval na vojenské akademii a nastoupil vojenskou službu u dělostřelectva. V roce 1939 uprchl z Československa do Francie a později do Velké Británie. Po druhé světové válce se vrátil do vlasti a stal se podplukovníkem generálního štábu ČSLA. V roce 1947 byl zbaven všech funkcí v armádě. Opět byl donucen opustit Československo, ale tentokrát se přesunul do Německa a odtud v roce 1950 odcestoval do Austrálie. Poté se dostal na Havajské ostrovy a později do Kalifornie, kde dělal instruktora ve Vojenské jazykové akademii Pentagonu.⁶³

---

⁶³ GYMNAZIUM ŠUMPERK 1919–2019. *Významné osobnosti*. [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <<https://www.gymspk100.cz/medailon/karel-hlasny/>>

Prof. MUDr. Ladislav Bařinka, DrSc. Na gymnázium v Šumperku odmaturoval v roce 1949. Je to přední český plastický a rekonstrukční chirurg. Je autorem 22 patentů v České republice a spoluautorem 3 světových patentů.⁶⁴

Prof. Mgr. Jaroslav Miller, M. A., Ph. D. šumperské gymnázium absolvoval v roce 1989. Odtud zaměřil na vysokou školu a vystudoval historii, ruskou filologii a literaturu a anglickou filologii a literaturu. V roce 2013 byl zvolen rektorem Univerzity Palackého v Olomouci a funkci vykonává dodnes.⁶⁵

Jiří Dopita odmaturoval na gymnázium v roce 1987. Je hokejový útočník, trenér a olympijský vítěz z Nagana. Dodnes se na gymnázium předává slavná věta jeho třídní učitelky: „Dopito, Dopito, uč se, hokej tě živit nebude.“⁶⁶

Ondřej Bank maturoval na šumperském gymnázium v roce 2002. Je králem bílé stopy, lyžařem a trenérem olympijské vítězky Ester Ledecské.⁶⁷

Šumperské gymnázium navštěvovalo také několik předních českých herců, kteří svou kariéru začínali v místním divadle. Jedná se o **Valérii Zavadskou, Martina Fingra, Ondřeje Sokola a Petra Štěpána.**

4.8 Čarodějnické procesy na Šumpersku

Tyto události jsou známé jako prolítí krve nevinných lidí, kteří byli odsouzeni k trestu smrti za zločiny, které nespáchali. Obrazně je lze označit jako černou tečku, která hyzdí dějiny katolické i protestantské církve.

4.8.1 Čarodějnické procesy obecně

Osudnou roli hrál v čarodějnických procesech sám ďábel. Církev uznávala jeho moc nad hříšnými lidmi, ale nabádala k tomu, aby ji lidé zase nepřečeňovali. S touto teorií byly čarodějnické procesy ve velkém rozporu. To, co o ďáblu říkali kněží, nestačilo k uspokojení lidské fantazie. Všichni se těchto stvůr báli, protože věřili, že jsou chytřejší, lstivější a disponují nadpřirozenými schopnostmi. Důležitým článkem, na jehož základě byla existence čarodějnic

---

⁶⁴ GYMNÁZIUM ŠUMPERK 1919–2019. *Významné osobnosti*. [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <<https://www.gymspk100.cz/medailon/ladislav-barinka/>>

⁶⁵ GYMNÁZIUM ŠUMPERK 1919–2019. *Významné osobnosti*. [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <<https://www.gymspk100.cz/medailon/jaroslav-miller/>>

⁶⁶ GYMNÁZIUM ŠUMPERK 1919–2019. *Významné osobnosti*. [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <<https://www.gymspk100.cz/medailon/jiri-dopita/>>

⁶⁷ GYMNÁZIUM ŠUMPERK 1919–2019. *Významné osobnosti*. [online]. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: <<https://www.gymspk100.cz/medailon/ondrej-bank/>>

postavena, bylo tvrzení, že čarodějnice a ďábel spolu uzavírají pakt. Podle církve byl ten, kdo uzavře smlouvu s ďáblem, neznaboh, Boha musel zapřít, zřekl se Ježíše Krista, křtu a přiznal ďábla jako svého nejvyššího a jediného pána. Za to všechno mu ďábel věnoval část své moci, kterou dotyčný mohl disponovat. Tento čin byl posuzován jako nejhorší kacířství.⁶⁸

Čarodějnice se měly stejně jako všichni kacíři sdružovat v sektách. Setkávaly se především v noci z pátku na sobotu na nějaké vysoké hoře. Zde přivolávaly nepříznivé počasí, ničily úrodu, odnímalý kravám mléko, připravovaly lidi o zdraví, rozum i život. Oblíbeným předmětem čarodějnické magie byla hostie, kterou ukradly při svatém přijímání v kostele a svými kouzly ji znesvětily. Když se tato pověra dostala do povědomí lidí, rozpoutal se strach a hrůza před nebezpečnými lidmi, kteří uměli čarovat. Tento názor v Evropě dlouhodobě udržovala jedna z nejděsivějších knih, pověstné „Kladivo na čarodějnice“ vydané roku 1486 v Německu. Tato kniha převážně sloužila katolickým pronásledovatelům a je v ní velmi podrobně popsána chorobná nenávist k ženám a celému ženskému pokolení. Podle názorů autorů existovalo zlo v ženě již od jejího stvoření.⁶⁹

I protestantské církve se začaly hlásit k pověře o čarodějnicích. Martin Luther a Jan Kalvín dávali najevo strach z moci ďábla a samotných čarodějnic. Proto naléhali na jejich pronásledování a úplné zničení. V naší zemi, v řadách luteránů a českých bratří, tomu nebylo jinak. V prvních letech pronásledování uvalovala církev na čarodějky a čaroděje pouze tresty. Jakmile se ale čarodějnictví považovalo za formu kacířství, začalo se nepřiměřeně tělesně trestat.⁷⁰

V sousedních německých zemích úřadovali inkvizitoři již ke konci 15. století. I když toto pronásledování bylo posíleno i papežskou bulou, panoval proti vyhledávání čarodějnic všeobecný odpor. Inkviziční soudy překračovaly ustanovení hrdelního zákona „Caroliny“ a posílaly na smrt nevinné lidi, ze kterých byla nesmyslná přiznání vynucená mučením. Odsouzení k upálení na hranici nezáviselo na věku, pohlaví, důvodu obvinění ani společenském postavení. Bez prokázané viny umírali na hranici starci i malé děti.⁷¹

4.8.2 Čarodějnické procesy v českých zemích

V době předbělohorské se jednalo o velmi ojedinělé případy a procesy proti čarodějnicím. Mnoho případů se nazvalo čarodějnictví, a přitom se jednalo o obvyklé zločiny.

---

⁶⁸ KOČÍ Josef. *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 7–11.

⁶⁹ KOČÍ Josef. *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 12–14.

⁷⁰ KOČÍ Josef. *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 15–21.

⁷¹ KOČÍ Josef. *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 45.

První čarodějnické procesy, o kterých existují historické zprávy, začaly ve 40. letech 16. století. Tak jako v okolních zemích a prakticky v celé Evropě se i u nás v 16. století rozšířila víra v čarodějnice a jejich ničivou magii. České země se ale zpočátku příznivě lišily od mnohých jiných tím, že zde nedošlo k proti čarodějnické hysterii a masovému pronásledování a vraždění. Ti, kteří přišli o život při čarodějnickém šílenství, nebyli odsuzováni za spojení s ďáblem, ale za újmu na zdraví či majetku, kterou měli páchat. Toto umírněné chování v českých zemích má několik příčin. Jednou z hlavních bylo rozvážné stanovisko panovníků. Jak Ferdinanda I. Habsburského, tak i jeho nástupců. Maxmilián se klonil k všeobecné náboženské toleranci a přímo odmítal čarodějnické procesy. Za Rudolfa II., který byl znám pro své podivínské chování a záliby, nechal lovcům čarodějnic volnější ruce, ale i přesto byla v českých a rakouských zemích situace příznivější než všude jinde. Z předbělohorské doby byli stavové zvyklí rozhodovat společně s králem. Po bitvě na Bílé hoře ale došlo k vládě habsburské, která byla téměř absolutní. Předbělohorské Čechy sice nebyly ještě v pravém smyslu slova nábožensky tolerantní, ale z nutnosti byli všichni schopni toleranci dodržovat. S tímto stavem ale bitva na Bílé hoře na dlouhou dobu skončila. Kdo zde chtěl žít, musel být katolíkem. Katolická církev získala neomezený ideologický monopol, který byl pevně pojištěn státními zákony. Zločin proti církvi a proti katolickému náboženství byl zločinem proti státu. Církev měla v rukou tiskárny a s tím spojenou cenzuru. Světské a řádové duchovenstvo kontrolovalo myšlení a chování všech lidí. Nikdo se nemohl trvale vyhýbat náboženským povinnostem, předepsané zpovědi a svatému přijímání. V kázáních se častěji objevovaly pekelné hrůzy než nebe a Ježíš Kristus.⁷²

Ti, kteří neodolali pokušení ďábla, znamenali pro protireformační církev nejhorší vyvrhele a zasloužili si smrt. Paradoxem bylo, že barokní církev zahrnula do svého učení mnoho „magických praktik“, které se ve své podstatě nelišily od čar a kouzel, které provozovali domnělé čarodějnice a čarodějové. Církev ovšem přísně rozlišovala svou magickou moc od kouzel, která neschválila a sama je neprovozovala. Slezsko, které v 17. století patřilo ještě v plném rozsahu k českým zemím, bylo dějištěm hromadného pronásledování a vraždění čarodějnic. Nejstrašnějším rysem slezského pronásledování čarodějnic bylo, že byly k smrti odsuzovány i malé děti. Tyto děti byly odsuzovány k smrti, protože prý je jejich matky zplodily se samotným ďáblem nebo byly při narození ďáblu zasvěceny a měly se učit jeho „řemeslu“.

---

⁷² KOČÍ Josef. *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 49–65.

Čarodějnické procesy se podobaly morovým ranám. Vybuchly náraz, rychle a intenzivně. Tak jak se náhle rozšířily, tak zase náhle ustaly.⁷³

Zatímco na Moravě a ve Slezsku došlo v 17. století k hromadnému vraždění čarodějnic, které se během mučení přiznaly ke spojení s ďáblem, v Čechách probíhaly pouze individuální procesy s čarodějkami a čaroději, kteří pomocí kouzel škodili lidem či dobytku. Také rozsudky byly v Čechách mnohem mírnější. Od konce 17. století se tato praxe stala téměř obecnou ve všech českých zemích.⁷⁴

Ještě ale v první polovině 18. století nedozrály podmínky k rychlému a konečnému zúčtování se středověkou čarodějnickou pověrou. Nositelem těchto humanistických snah byla úzká vrstva duchovních a světská inteligence. Teprve rozvoj školství a osvěty od konce 18. století zahájil průlom v tradičních představách a názorech. Toho všeho dosáhla radikální osvícená vláda Josefa II. Teprve v Josefské zákoníky postrádaly ustanovení, jak naložit s mágy, čaroději a kouzelníky. Josef II. je právem vyškrtl z knih, jejichž posláním bylo formulovat právo a procesní řízení. Vědomí lidí ale nebylo postihnutelné zákonem, a tak se josefské a pozdější soudy zabývaly ojedinělými případy udání z domnělého čarodějnictví.⁷⁵

4.8.3 Čarodějnické procesy ve Velkých Losinách

V 80. letech 17. století se staly Velké Losiny smutně proslulým ohniskem čarodějnických procesů. Na Jesenicku a Zlatohorsku se čarodějnické procesy konaly již v letech 1651-1652. Největšími zastánci čarodějnických procesů byli Lichtenštejnové, kteří vlastnili sousední panství. Velké Losiny patřily již od konce 15. století rodu Žerotínů, kteří ovládali i vízberské panství. Z jeho vesnice Vernířovice vzešel v roce 1678 podnět k dlouholetým procesům, které způsobily masové vraždění v celém okolí.

Ve Vernířovicích byl kostel postaven až v roce 1711, proto musela žebračka Marie Schuchová ke zpovědi do kostela v Sobotíně. Zde při svatém přijímání vyjmula z úst hostií a schovala si ji do kapsy. Tento úkon zpozoroval ministrant. Ten okamžitě příhodu hlásil faráři Schmidtovi a ten o incidentu informoval hejtmána. Čarodějnickým procesům doba přála. Mladí páni z Losin byli ještě mladí a nezkušení, a tak za ně rozhodovala jejich poručnice Angelie Anna Sibyla z Galle, rozená ze Žerotína. Ta byla obeznámena s celou situací, která se stala

---

⁷³ KOČÍ Josef. *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 66–84.

⁷⁴ KOČÍ Josef. *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 131–132.

⁷⁵ KOČÍ Josef. *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 149–169.

v Sobotíně. Podlehl pověřivým řečem a rozhodla, aby byl vážný případ zneuctění hostie pečlivě vyšetřen a potrestán.⁷⁶ Při výslechu vyšlo najevo, že hostie byla pro krávu, aby dávala více mléka. Podmínkou bylo, že hostie musí být darem od třetí osoby, a tak se ukázalo, že je do celého incidentu zapletena ještě Dorota Davidova. Z tohoto nevinného příběhu dokázala inkvizice spustit lidskou tragédii.⁷⁷

Losinské panství nemělo kvalifikované úředníky pro řízení procesu tak výjimečného, proto hejtman dostal příkaz, aby sehnal zkušeného direktora inkvizice. V Olomouci se zdržoval Jindřich František Boblig z Edelstadtu, o němž se vědělo, že měl praxi jako soudce čarodějnic ve Slezsku. Na počátku se ještě nepoužívala tortura, protože většina žen se přiznávala dobrovolně. Dorota Davidova ale výslechu odolávala a Boblig si stěžoval hraběnce a naléhal na použití tortury. Aby si hraběnku získal, omlouval použití tortury tím, že by při jejím použití mohly vyjít najevo příčiny předčasné smrti jejího bratra, hraběte ze Žerotína. Hraběnka věděla, že i obyčejné výslechy odkryly mnoho zlého a měla strach, co způsobí tortura. Sice si srdečně přála, aby se zůstalo pouze u výslechů, ale neodvážila se Bobliga zastavit. Boblig dostal rozkaz se dále zabývat případem Davidové, ale přímí souhlas s torturou nedostal.⁷⁸

Přiznání na mučidlech rozšířila okruh vyšetřování za hranice losinského panství. Smrt na hranici hrozila majetným osobám, a dokonce i církevním hodnostářům. Na popravišti skončil kněz, šumperský děkan Kryštof Alois Lauther, který byl upálen v roce 1685 za to, že se zastal obětí procesů a nařkl inkvizici z přílišné krutosti. Velké štěstí měl rýmařovský farář Jan František Babst, kterému se podařilo před inkvizicí uprchnout. Jeho jméno totiž vyřkly tři ženy, které faráře ani neznaly. Vyvrcholením vraždícího řádění na Šumpersku bylo upálení šumperského děkana Lauthnera.

Bobligovo vraždění na Šumpersku a Losinsku trvalo až do poloviny 90. let 17. století. Za tu dobu stihl připravit o život na sto lidí.⁷⁹ Pronásledování Losinského obyvatelstva skončilo až s nastoupením vlády Maxmiliána Františka a Jana Jáchyma ze Žerotína. Tito dva žádali císaře, aby ukončil nebo alespoň dočasně zakázal čarodějnické procesy. V roce 1682 byla na Petrovy kameny, které se staly symbolem čarodějnických sabatů na Šumpersku a Jesenicku,

---

⁷⁶ KOČÍ Josef, *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 97.

⁷⁷ VOJKOVSKÝ Rostislav, JUROŠ Ladislav. *Velké Losiny (zámek severně od Šumperka)*. Hukvaldy-Dobrá: Putujme, 2003, s. 16.

⁷⁸ KOČÍ Josef, *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 98–100.

⁷⁹ KOČÍ Josef, *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 101,130.

umístěna boží muka, která měla kameny očistit od hříchů a zabránit dalším neřestným schůzkám.⁸⁰

---

⁸⁰ VOJKOVSKÝ Rostislav, JUROŠ Ladislav, *Velké Losiny (zámek severně od Šumperka)*. Hukvaldy-Dobrá: Putujme, 2003, s. 17.

5 Město Hanušovice

Malebná krajina, kterou protéká řeka Morava. Vrcholky Hrubého Jeseníku, které za sebou skrývají vesnice a města. V jednom takovém stínu se ukrývá město Hanušovice, které je pro mnoho lidí známo pro výrobu alkoholického nápoje. Jeho historie je ale mnohem bohatší.

5.1 Geografická charakteristika města

Město Hanušovice je jednou z nejstarších obcí na Šumpersku. Leží asi 17 km od okresního města Šumperk na souřadnicích 50° 08' severní šířky a 16° 93' východní délky. Ke dni 1.1. 2021 měly Hanušovice 3050 obyvatel⁸¹. Nadmořská výška obce činí v průměru 400 m.⁸²

5.2 Historie města

První zmínka o městě Hanušovice pochází z roku 1325. Hanušova ves (Hanušovice), Syfidesdorff (Žibřidovice) a Watersdorff (Valteřice) byly od počátku své existence součástí Kolštejnského panství, dnešní Branné. Hanušovice byly v 15. století přirozeným hospodářským střediskem Kolštejnského panství díky své velikosti. Za česko-uherských válek v 15. století byly Hanušovice vypáleny a zcela obnoveny byly až v 16. století. V tomto století také přibyla na jižním okraji nová ves Holba, která ale patřila k panství v Rudě. Další újmu utrpěly Hanušovice za třicetileté války. Na konci 17. století a během 18. století se ale vše urovnalo. Díky škole a kostelu se staly kulturním střediskem. Hlavní rozkvět ale nastal až v 19. století, kdy zde byla založena úpravna lnu a dvě přádelny. Po technické stránce se jednalo o špičkový podnik v tehdejší rakousko-uherské monarchii. V roce 1874 zde zřídila společnost šumperských průmyslníků druhý největší podnik, a to pivovar, který byl umístěn do vesnice Holba. Důležitým prvkem rozvoje Hanušovic bylo železniční spojení, díky němuž se staly Hanušovice železničním uzlem. Za první republiky se město stalo centrem německého a českého školství pro celé široké okolí. Za nacistické okupace se zde nacházely zajatecké tábory koncentračního tábora Gross Rosen pro asi 250 polských žen. Po druhé světové válce a odsunu německého obyvatelstva město dále rostlo až do dnešních dní, kdy se zde již nenachází úpravna a přádelna lnu, ale ostatní podniky podporují dobré jméno města.⁸³

---

⁸¹ Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích k 1.1.2020 [online]. 30. dubna 2020 [cit. 2021-03-19].

⁸² MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICE. *Hanušovice*. [online]. [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4499/hanusovice/>>

⁸³ MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICE. *Historie obce Hanušovice*. [online]. [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4499/hanusovice/historie/>>

5.3 Střední škola Hanušovice

Střední škola byla v Hanušovicích zřízena v roce 1929. Největším problémem školy bylo její umístění. Pro tyto účely byl pronajat dům, dřívější úřad ochrany práce v Hanušovicích. Toto umístění školy se ale v pozdější době ukázalo jako naprosto nedostatečné. Bylo třeba umístit mnoho poboček tříd v budově státní obecné školy. Počátkem školního roku 1938/39 byla kapacita školy zcela neúnosná. Nebýt německé okupace, musela by se za každou cenu řešit stavba nové budovy školy. Kvůli tomu bylo ještě před okupací jednáno se zdejším rodičovským sdružením, správami obecné a měšťanské školy, inspektorátem státních škol menšinových v Šumperku a ministerstvem školství a národní osvěty o koupi pozemku, který patřil Správě lesů a statků ve Frýdku. Doba okupace ale tato jednání přerušila. Veškeré zápisy, úřední archiv, knihovny a kronika školy byly okupanty velmi důkladně zničeny. Proto nemůžeme nalézt jediný pramen, který by o škole v Hanušovicích před okupací podával jakoukoliv zprávu. Ředitel a několik učitelů narukovali do armády a zbytek učitelského sboru se snažil zachránit kroniku a další důležité dokumenty. Podařilo se jim vše zaslat do Brodku u Přerova a potom přemístit do Bouzova. Na rozkaz německých úřadů se ale muselo všechno vrátit na původní místo. Celý inventář školy připadl německé měšťanské škole v Hanušovicích. Ihned po osvobození, ještě v červnu 1945, se přikročilo k opravám, aby mohl po prázdninách standardně začít školní rok. Bohužel tato obnova neměla dlouhého trvání. Škola ukončila svoji činnost ve školním roce 1954/55.⁸⁴

---

⁸⁴ SOkA Šumperk. Střední škola Hanušovice 1929–1955.

6 Obec Postřelmov

Úrodná rovina, která je lemována zalesněnými kopci, tak je známá obec Postřelmov. Místo, ve kterém se řeka Desná vlévá do řeky Moravy, a společně pokračují přes blízký Zábřeh dál na jih.

6.1 Geografická charakteristika obce

Obec Postřelmov leží v oblasti horní Hané a nachází se v zcela rovinném terénu. V katastrálním území obce se řeka Desná vlévá do řeky Moravy.⁸⁵ Postřelmov leží asi 10 km od okresního města Šumperk na souřadnicích 49° 90' severní šířky a 16° 91' východní délky. Počet obyvatel byl k 1.1.2020 přesně 2961.⁸⁶

6.2 Historie obce

Území okolo Postřelmova bylo osídleno již v mladší době kamenné. Při výstavbě silničního obchvatu v roce 2003 zde byl proveden záchranný archeologický průzkum. Unikátním nálezem byla úchytka misky ve tvaru lidské hlavy. Později byla nazvána „Postřelmovský Venoušek“. Původní vesnice vznikla ve 13. století a ve 14. století v ní byla vybudována zemská tvrz, která ale velmi brzy zanikla. První písemná zmínka o Postřelmovu pochází z roku 1349. Od svého vzniku patřil Postřelmov k největším obcím severozápadní Moravy. Již v 15. století v něm bylo přes 40 poddanských usedlostí. Od roku 1848 byl Postřelmov největší čistě českou vesnicí na okrese. V roce 1863 zde byl založen jeden z prvních hospodářských spolků na severní Moravě. Rozvoj průmyslového podnikání na sklonku 19. a 20. století výrazně proměnil podobu předtím výhradně zemědělské vesnice. Na počátku 20. století zde Josef Vítek rozvinul strojírenskou výrobu. Od roku 1909 zde začali bratři Scheinostové s výrobou zápalek. Rokem 1923 zde započalo broušení českého skla. V průběhu 20. století zde vznikaly a zanikaly menší firmy, které vytvářely z Postřelmova moderní průmyslově-zemědělskou vesnici.⁸⁷

6.3 Osobnosti a pamětihodnosti obce

Bohumil Balon byl učitelem na postřelmovské základní škole. Po okupaci pohraničí byl pro svou vlasteneckou výchovu žáků přeložen do Výprachtic. Stal se členem vedení

---

⁸⁵ MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICĚ. *Postřelmov*. [online]. [cit. 2021-03-19]. Dostupné z:<<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/5706/postrelmov/>>

⁸⁶ Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích k 1.1.2020 [online]. 30. dubna 2020 [cit. 2021-03-19].

⁸⁷ POSTŘELMOV. *Historie*. [online]. [cit. 2021-03-19]. Dostupné z:<<https://www.postrelmov.cz/o-obci/historie/>>

ilegálního Národního sdružení československých vlastenců. V dubnu 1944 byl zatčen a při výslechu umučen v gestapáckém vězení v bývalé šumperské robotárně.⁸⁸

Julius Brachtl byl řídicím učitelem v Postřelmově a významným představitelem učitelského šumpersko-zábřežského spolku. V Postřelmově založil čtenářský spolek a dlouhodobě působil jako sbormistr pěveckého sboru, pro který také skládal. **Rudolf Brachtl** byl synem již zmiňovaného Julia Brachtla. Byl to akademický malíř a legionář za první světové války. V malířské tvorbě se často vracel k zážitkům z legií. Byl úspěšný portrétista a vytvořil několik pláten i pro Pražský hrad⁸⁹

RNDr. Milan Jílek, CSc. Byl úspěšný chemik, který vyvinul a inkorporoval do praxe enzymové membrány pro stanovení glukózy, L-laktátu a kyseliny močové v biochemických laboratořích nemocnic.⁹⁰

Nejvýznamnější pamětihodností Postřelmova je bezpochyby hrobka Bukůvků z Bukůvky. Pochází z roku 1592 a je ojedinělou památkou svého druhu na Moravě. V roce 1612 uzavřel rod Bukůvků smlouvu s představenými Postřelmova o opatrování hrobky. Obec přislíbila, že se o hrobku bude starat. Tohoto slibu dostála obec dodnes. V kryptě jsou uloženy mumifikované ostatky Zikmunda Bukůvky, jeho manželky Barbora Okrouhlické, jejich synovce Bernarda a neznámé dívky. Mezi další pamětihodnosti patří kostel sv. Matouše, Procházková kaple a Jursův statek.⁹¹

6.4 Národní a střední škola Postřelmov

Místní činitelé se už od roku 1910 zasazovali o zřízení školy v Postřelmově, ale bezvýsledně. Vhodná doba se naskytlá až v roce 1918. V nové svobodné vlasti se na poli školském snažili dohonit to, co rakouská vláda nedovolovala. Když žádost místní školní rady nebyla dlouho vyřizována, muselo se přikročit k osobní intervenci. Tato snaha nebyla marná a v roce 1919 bylo povoleno zřízení školy. Nová školní budova přišla na řadu až v roce

---

⁸⁸ POSTŘELMOV. *Historie*. [online]. [cit. 2021-03-19]. Dostupné z:<https://www.postrelmov.cz/e_download.php?file=data/editor/53cs_2.pdf&original=Osobnosti%20Post%C5%99elmova.pdf>

⁸⁹ POSTŘELMOV. *Historie*. [online]. [cit. 2021-03-19]. Dostupné z:<https://www.postrelmov.cz/e_download.php?file=data/editor/53cs_2.pdf&original=Osobnosti%20Post%C5%99elmova.pdf>

⁹⁰ POSTŘELMOV. *Historie*. [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z:<https://www.postrelmov.cz/e_download.php?file=data/editor/53cs_2.pdf&original=Osobnosti%20Post%C5%99elmova.pdf>

⁹¹ POSTŘELMOV. *Historie*. [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z:<https://www.postrelmov.cz/e_download.php?file=data/editor/53cs_1.pdf&original=Pam%C4%9Btihodnosti%20Post%C5%99elmova.pdf>

1937/38. Školní rok 1938/39 sice začínal již v nové školní budově, ale politické důvody vyučování velmi brzy ukončily.⁹²

Do Postřelмова přišlo říšské vojsko 9. 10. 1938. Ve všech třídách, a to i obecné a měšťanské školy, byly žactvu vysvětleny nové poměry a zdůrazněno, že říše německá je státem pořádku a bezpečnosti. Všichni byli upozorněni na nutnost loajality k novému státu a jeho úřadům. V listopadu 1938 se začalo s revidováním školní knihovny. Od prosince byla česká škola zrušena a nahradila ji německá škola obecná. Červen 1939 přinesl nepříjemné vyšetřování, kdy byli učitelé české školy obviněni, že nabádají žáky k nenávisti proti druhé německé národnosti. Budova se nevyužívala pouze ke školním účelům.⁹³

V roce 1944 musela být kompletně vyklizena, aby mohla sloužit jako německá vojenská nemocnice. Místnosti, které zbyly, byly využity jako noclehárny německých vystěhovalců z jižních Uher. S přerušением se vyučovalo ve vypůjčených místnostech, které čeští žáci museli často měnit. Před polednem 8. května 1945 byl Postřelmov osvobozen sovětskou armádou. K obnovení pořádku v českém školství v okrese byla v Zábřehu ještě v květnu 1945 založena okresní komise učitelská. Střední škola v Postřelmově fungovala papírově třicet let, ale v nově postavené budově se učilo velmi málo. Díky politické situaci a snížení počtu uchazečů byla škola v roce 1951 oficiálně uzavřena.⁹⁴

---

⁹² SOkA Šumperk. Národní a střední škola Postřelmov 1921–1951.

⁹³ SOkA Šumperk. Národní a střední škola Postřelmov 1921–1951.

⁹⁴ Tamtéž.

7 Přípravy na hodiny dějepisu

Informace pro tyto přípravy jsem čerpala z výše uvedených kapitol a knih: Čarodějnické procesy z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16. a 18. století a Velké Losiny zámek severně od Šumperka. Při tvorbě příprav jsem vycházela ze školního vzdělávacího programu Gymnázia Zábřeh.

7.1 Čarodějnické procesy v obecném pojetí v Evropě

Třída: 2. ročník vyššího gymnázia

Téma hodiny: Čarodějnické procesy v obecném pojetí v Evropě

Vzdělávací cíle: Žák dokáže zdůvodnit, proč čarodějnické procesy vznikly, shrnout podstatné informace, které se na procesy vážou a formulovat právní opatření dnešní doby, která zabraňují takovému jednání.

Klíčové kompetence:

- **K učení** – žák aktivně vstupuje do výuky – odpoví na otázky, vyplňování pracovního listu
- **K řešení problému** – přemýšlí o podmínkách a situaci, která umožnila vznik procesů a jejich přijetí dobovou společností
- **Komunikativní** – otevřeně diskutuje s vyučujícím a spolužáky o čarodějnických procesech
- **Občanská** – vyslechne si a přijímá názory spolužáků a vyučujícího při diskuzi na téma vzniku čarodějnických procesů

Metody:

- Slovní – výklad
- Názorně demonstrační – práce s textem
- Samostatná práce žáků – vyplňování pracovního listu

Formy:

- Hromadná výuka
- Samostatná

Pomůcky: Pracovní listy, počítač, dataprojektor

Organizace a struktura hodiny:

Organizační část hodiny (5 minut):

- Pozdrav se žáky
- Zápis do třídní knihy
- Opakování z minulé hodiny

Nové učivo (35 minut):

- *Výklad (15 minut):* Bude probíhat pomocí ústního projevu vyučujícího a videa, které je z dokumentu National Geographic *Tajemství dávných dob honů na čarodějnice*. Úkolem studentů je pozorně poslouchat vyučujícího a sledovat video.
- *Vyplnění pracovního listu (15 minut):* Žáci budou samostatně vypracovávat pracovní list. Pracovní list je koncipován tak, aby žáky navedl k hlubšímu zamyšlení nad problematikou procesů. Při nepochopení otázky nebo zadané problematiky bude vše vyučujícím dovysvětleno.
- *Kontrola pracovního listu (5 minut):* Kontrola správnosti pracovního listu je velmi důležitá, neboť slouží jako zápis do sešitu. Je také žádoucí, aby si student dělal poznámky během společné kontroly s vyučujícím.

Hodnocení a ocenění práce žáků (5 minut): Je nutné věnovat se zpětné vazbě studentů, zda zcela porozuměli problematice čarodějnických procesů a ocenit účast v diskuzi na dané téma. Rozloučení s žáky.

Výklad učitele:

Ďábel, jako ústřední postava čarodějnických procesů. Musíme si uvědomit, že moc ďábla byla církví uznávána, ale na druhé straně církev upozorňovala na přeceňování jeho osoby. Jak je známo, lidská fantazie je špatně ukojitelný systém, a tak brzo přestalo lidem stačit vysvětlení, které o ďáblu předkládali církevní hodnostáři. Nikdo nemohl jednoznačně říci, jak velkou mocí ďábel vládne. Křesťanská církev se snažila, jako mnoho dalších církví, najít protiklad k Bohu, který ztělesňoval dobro, světlo a život. Naproti němu byl tedy postaven ďábel, který ztvárňoval zlo, tmu a smrt.

Je důležité si uvědomit, že dnešní znalost geografie, meteorologie, farmacie a lékařství byla teprve na začátku. Proto lidé přisuzovali nepříznivé osudy, přírodní jevy, nemoci,

a dokonce smrt moci samotného ďábla. Pekelné mocnosti vždy byly nedílnou součástí křesťanství. Řecky se ďáblu říkalo „diabolos“, a odtud tento název převzal český jazyk. Trest za magii nalezneme také ve starém Řecku. V prvních staletích znamenalo používání magie pouze domluvu, modlitby nebo jiný druh církevního trestu. Až později se z kouzel stala forma kacířství, z něhož se vyvinulo pronásledování, mučení a upalování domnělých čarodějnic. Toto kruté chování bylo možné kvůli rostoucímu vlivu křesťanské víry, která se spojila se světskou mocí.

Rozhodujícím okamžikem se stává zřízení inkvizice v roce 1229 v Toulouse. Trestání kacířů přijal za své také římský císař Friedrich II., který vydal samostatný zákon proti kacířům. My tohoto panovníka známe díky Zlaté bule sicilské z roku 1212. Jako první byli inkvizitory jmenováni členové dominikánského řádu, kteří začali působit v jižní Francii, Lombardsku a Německu. Pohybujeme se v křesťanské Evropě a všichni, kteří skončili u výslechu, byli věřící. Mnoho lidí tedy raději nevypovídalo a nechali se upálit, i když byli nevinní, protože by neunesli, že lhali, a tak vzali na svá bedra zločiny, které nespáchali. Účinným donucovacím prostředkem se stala při výslechu tortura.⁹⁵ Tento pojem je také známý z díla Kladivo na čarodějnice. Zde byly popsány tři stupně tortury.

Církev byla přesvědčena, že všichni kacíři se sdružují v sektách. U čarodějnic se jednalo o sabat, který se konal na vysoké hoře zpravidla v noci z pátku na sobotu. Zde pak společně měly vykonávat všechny zlé skutky, které byly čarodějnicím přiřknuty. V roce 1486 spatřila světlo světa kniha, která se stala jakýmsi návodem pro inkvizitory. I když se křesťanská církev snažila prosadit důležitost vyhledávání a trestání čarodějnic, panoval všeobecný odpor k těmto praktikám. Paradoxem bylo, že církev v období baroka sama zahrnula do svého učení magické praktiky, které se nelišily od kouzel, která prováděly upalované čarodějnice.

---

⁹⁵ KOČÍ Josef, *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973, s. 21–26.

Pracovní list

1. Kdo byl ústřední postavou čarodějnických procesů?
2. Co podle tebe bylo důvodem, že se inkviziční procesy rozběhly tak intenzivně?
3. Z jakého pojmu a jazyka vznikl český název ďábel?
4. V dnešní Evropě by takové chování bylo zcela nepřijatelné. Je to dnes právně ošetřeno?
5. Který panovník, jehož Zlatá bula sicilská přinesla dědičnost českého trůnu, podporoval čarodějnické procesy?
6. Inkvizice potřebovala, aby lidé při mučení vypovídali a usvědčili tak další hříšníky. Jaký nástroj se k tomu používal?
7. Církev popisovala shromáždění kacířů jako sekty. Pro setkávání čarodějnic se ale používal speciální pojem, jaký?
8. V 17. století ovládá Evropu baroko. Jak bys popsal křesťanství v tomto období?

Vypracovaný pracovní list

1. Kdo byl ústřední postavou čarodějnických procesů?

- Dábel, pekelné moci

2. Co podle tebe bylo důvodem, že se inkviziční procesy rozběhly tak intenzivně?

-

3. Z jakého pojmu a jazyka vznikl český název d'ábel?

- Z řečtiny, pojem „diabolos“

4. V dnešní Evropě by takové chování bylo zcela nepřijatelné. Je to dnes právně ošetřeno?

- Ano, dnes je to právně ošetřeno
- Všeobecná deklarace lidských práv
- Úmluva proti mučení a jinému krutému a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání

5. Který panovník, jehož Zlatá bula sicilská přinesla dědičnost českého trůnu, podporoval čarodějnické procesy?

- Římský císař Friedrich II.

6. Inkvizice potřebovala, aby lidé při mučení vypovídali a usvědčili tak další hříšníky. Jaký nástroj se k tomu používal?

- tortura

7. Církev popisovala shromáždění kacířů jako sekty. Pro setkávání čarodějnic se ale používal speciální pojem, jaký?

- Jedná se o sabbat, který se zpravidla konal na vysoké hoře z pátku na sobotu
- Čarodějnice při něm vykonávaly magické obřady, kdy přivolávaly neúrodu, nemoci nebo dokonce smrt

8. V 17. století ovládá Evropu baroko. Jak bys popsal křesťanství v tomto období?

- Sama křesťanská církev zahrnula v tomto období do svého učení praktiky s kouzly, která se ale netrestala, protože šlo o magii dobrou

7.2 Čarodějnické procesy v českých zemích a na Šumpersku

Třída: 2. ročník vyššího gymnázia

Téma hodiny: Čarodějnické procesy v českých zemích a na Šumpersku

Vzdělávací cíle: Žák dokáže porovnat průběh procesů v českých zemích a v zahraničí, zdůvodnit, proč se změnila intenzita inkvizičních procesů, a dokáže zrekonstruovat situaci, která se odehrávala ve Velkých Losíných v druhé polovině 17. století.

Klíčové kompetence:

- **K učení** – žák aktivně vstupuje do výuky – odpoví na otázky, vyplňování pracovního listu
- **K řešení problému** – přemýšlí, proč byly čarodějnické procesy zpočátku méně rozvinuté v českých zemích než v zahraničí, proč se vše rapidně změnilo a díky čemu toto šílenství ustalo
- **Komunikativní** – otevřeně diskutuje s učitelem a spolužáky o čarodějnických procesech na Šumpersku
- **Občanská** – přijímá názory spolužáků a učitele při diskuzi na téma čarodějnických procesů v českých zemích a na Šumpersku

Metody:

- Slovní – výklad
- Názorně demonstrační – práce s textem, práce s videem
- Samostatná práce žáků – vyplňování pracovního listu

Formy:

- Hromadná výuka
- Samostatná

Pomůcky: Pracovní listy a texty, počítač, dataprojektor

Organizace a struktura hodiny:

Organizační část hodiny (5 minut):

- Pozdrav se žáky
- Zápis do třídní knihy
- Opakování z minulé hodiny (obecné informace o čarodějnických procesech)

Nové učivo (35 minut):

- *Výklad (15 minut):* Bude probíhat projekce videa, které bude doplněno výkladem učitele. Úkolem studentů je pozorně poslouchat video a poznámky učitele. Video najdeme na youtube pod názvem *Sabaty a inkvizice na severu Moravy*
- *Vypracovávání pracovního listu (15 minut):* Žáci budou samostatně vypracovávat pracovní list s pomocí zápisků z videa a pracovního textu, který studenti dostanou k dispozici.
- *Kontrola pracovního listu (5 minut):* Kontrola správnosti pracovního listu je velmi nutná, protože zadaná práce slouží jako zápis do sešitu. Žádoucí by bylo, aby si studenti při kontrole dělali i doplňující poznámky.

Hodnocení a ocenění práce žáků (5 minut): Je důležité zkontrolovat zpětnou vazbu studentů, zda zcela porozuměli problematice čarodějnických procesů na Šumpersku a v českých zemích. Žáci by si měli uvědomit barvitost místních dějin. Rozloučení s žáky.

Pracovní text:

Před bitvou na Bílé hoře se procesy s domnělými čarodějnicemi řešily pouze sporadicky. Jak se dalo předpokládat, často se stávalo, že obyčejné zločiny byly kvalifikovány jako čarodějnictví. Vlna inkvizice se Evropou a českými zeměmi začala rozlévat v první polovině 16. století. Zdálo se ale, že se České země pozitivně lišily od zbytku Evropy. Nedocházelo zde k masovému pronásledování a vraždění. Hlavními příčinou tohoto mírného průběhu byli panovníci. Ferdinand I. Habsburský a jeho nástupci toto šílenství nepodporovali. Maxmilián, jako jeden z mála panovníků, propagoval náboženskou toleranci a čarodějnické procesy kategoricky odmítal.

První zlom nastává, když na český trůn nastupuje Rudolf II. Habsburský. Byl znám svou slabostí pro magické a tajemné věci. Proto nechal lovcům čarodějnic volnější ruce. I tak ale byla situace v českých zemích příznivá oproti zbytku křesťanské Evropy.

Po bitvě na Bílé hoře se změnila pořádky v českých zemích. Stavové byli zvyklí, že zasahovali velkou měrou do chodu země, ale po nástupu dalších Habsburků na český trůn dochází k vládě téměř absolutní. Katolická církev získala ideologický monopol, kázání začala obsahovat více zla a pekla než dobroty a Ježíše Krista. Ti, kteří pojali za svého pána d'ábla, se stali pro křesťanskou církev největšími kacíři. Slezsko, které v tomto období patřilo ještě v plném rozsahu k českým zemím, zažívalo kruté čarodějnické procesy. Tato krutost spočívala ve vraždách malých dětí, které byly trestány za své matky, které je údajně počaly s d'áblem. K těmto krutostem se postupem času přidala i část Moravy. Čechy měly pouze individuální procesy a velmi nízké tresty.

S čarodějnickou pověrou se velmi špatně bojovalo. Až osvícená vláda Josefa II. přinesla konec těchto hrůzných procesů. I nadále ale probíhaly ojedinělé případy udání z čarodějnictví, protože žádný zákon nebyl schopen postihnout lidskou mysl.

Přesouváme se na severní Moravu do období druhé poloviny 17. století. Panství Velké Losiny vlastnily už dvě století Žerotínové, ale největšími zastánci inkvizice byl rod Lichtenštejnů, kteří vlastnili sousední panství. V roce 1678 se ve Velkých Losinách odehrál nejznámější proces, který odstartoval vraždění a upalování. Žebračka Marie Schuchová při svatém přijímání vyndala hostii z úst a uložila ji do své modlitební knížky. Hostii pak věnovala Dorotě Davidové pro její krávu. Tento čin ale nezůstal nezpozorován a bylo nutné jej vyšetřit. Žerotínové tomu nedokázali zabránit, protože oba mladí páni nebyli ve věku, kdy mohli rozhodovat, panovala za ně teta Angelie Anna Sibyla z Galle, rozená Žerotínová.

Ta podlehla pověrám a dala svolení k důkladnému vyšetření celého případu. Když chtělo jakékoliv panství vést tento druh procesu, potřebovalo k tomu kvalifikovaného úředníka. Proto byl z Olomouce povolán do Velkých Losin Jindřich František Boblig z Edelstadtu. Byl znám jako soudce čarodějnic ve Slezsku.

Po prvních výsleších, které Boblig vedl, se ho hraběnka Angelie začala obávat a neodvážila se procesy zastavit. Mučení, k němuž se začala používat tortura, zvětšilo okruh pátrání za hranice Velkých Losin. Boblig se nezastavil před žádnou překážkou, kterou by snad mohl představovat majetek nebo církevní hodnost odsouzeného. Vyvrcholení procesů znamenalo upálení šumperského děkana Kryštofa Aloise Lauthera, který byl na hranici upálen pro svůj smysl pro spravedlnost – zastal se totiž obětí. Boblig stihl za dobu svého působení ve Velkých Losiných upálit kolem sta osob. Definitivní konec Bobliga přinesl nástup k moci Maxmiliána Františka a Jana Jáchyma ze Žerotína.

Pracovní list

1. Jaké změny přinesla bitva na Bílé hoře?
2. Jaký byl rozdíl mezi inkvizičními procesy v českých zemích a ve zbytku Evropy?
3. Kdo nebo co zajistil/o umírněný průběh procesů v českých zemích?
4. České země byly rozděleny na 3 hlavní části, charakterizuj je v rámci čarodějnických procesů.
5. Kdy a jak skončily čarodějnické procesy v českých zemích?
6. Popiš nejznámější inkviziční proces na severní Moravě.
7. Kdo byl inkvizitorem ve Velkých Losinách a popiš jeho zdejší působení.
8. Jak skončily čarodějnické procesy ve Velkých Losinách?

Vypracovaný pracovní list

1. Jaké změny přinesla bitva na Bílé hoře?

- Konec spolurozhodování stavů
- Konec náboženské tolerance
- Začátek absolutistické vlády Habsburků

2. Jaký byl rozdíl mezi inkvizičními procesy v českých zemích a ve zbytku Evropy?

- Všeobecně byly inkviziční procesy v českých zemích umírněnější než ve zbytku Evropy

3. Kdo nebo co zajistil/o umírněný průběh procesů v českých zemích?

- Ferdinand I. Habsburský a Maxmilián Habsburský

4. České země byly rozděleny na 3 hlavní části, charakterizuj je v rámci čarodějnických procesů.

- Čechy – ojedinělé případy, mírné tresty
- Slezsko – kruté pronásledování a mučení, vraždění dětí
- Morava – kruté pronásledování a mučení, hlavní ohnisko Velké Losiny

5. Kdy a jak skončily čarodějnické procesy v českých zemích?

- Skončily nástupem Josefa II. na trůn, kdy v zákonech nenalezneme jedinou zmínku o čarodějích

6. Popiš nejznámější inkviziční proces na severní Moravě.

- Rok 1678, kdy byla hostie Marie Schuchové použita pro krávu Doroty Davidové, došlo ke znesvěcení hostie a kacířství (čarodějnictví)

7. Kdo byl inkvizitorem ve Velkých Losinách a popiš jeho zdejší působení.

- Jindřich František Boblig z Edelstadtu, krutý a chamtivý člověk, zavraždil sto lidí a mezi nimi i šumperského děkana, podsouval jména lidí, kterých se potřeboval zbavit

8. Jak skončily čarodějnické procesy ve Velkých Losinách?

- Nástupem Maxmiliána Františka a Jana Jáchyma ze Žerotína, kteří ukončili inkviziční šílenství, kterému nevěřili

8 Exkurze Šumpersko a Jesenicko

Exkurze jsou tvořeny pro žáky Gymnázia Zábřeh. Pro použití na jiných středních školách je nutné upravit časový harmonogram a místa odjezdů. Je nutné zkontrolovat časy odjezdů a příjezdů hromadné dopravy, protože často dochází ke změnám jízdních řádů a časový harmonogram se bude muset aktualizovat.

8.1 Exkurze Vodní tvrz Jeseník

Plánování exkurze

Tato exkurze je vhodná pro studenty 2. ročníku gymnázia. Během exkurze navštívíme zrekonstruované vlastivědné muzeum v Jeseníku, v jehož sklepeních se nachází stálá expozice čarodějnických procesů. Touto historií nás v prostorách provede audioprůvodce. Součástí expozice je také FogScreen TM – díky němuž budeme moci shlédnout filmové zpracování prvního případu na Jesenicku s Barborou Schmiedovou. Promítání probíhá do suché mlhy. Budeme si moci prohlédnout nejdůležitější listiny, jejich kopii zde mají pro tuto příležitost vytvořenou. Seznámíme se s doklady a svědky tohoto trýznivého období.

Před samotným zahájením exkurze je nutné účastníky poučit o chování a bezpečnosti během exkurze. Je nutné podotknout, že po celou dobu platí školní řád stejně jako v prostorách školy. Během plánování je nutné zajistit rezervaci ve Vodní tvrzi.

Počet účastníků exkurze je maximálně 30 osob a dva členové pedagogického dozoru z řad pedagogického sboru. Žáci musí mít zajištěnou stravu a tekutiny na celý den. Ve městě Jeseník je možné zakoupit občerstvení.

Časový harmonogram celé exkurze je stanoven na cestu tam i zpět a zabere přibližně 7 hodin.

Průběh exkurze

Plánovaný odjezd z vlakového nádraží v Zábřehu bude v 7:30. Sraz žáků bude o 15 minut dříve (7:15). Plánovaný příjezd na vlakové nádraží do Jeseníku je v 8:58. Z vlakového nádraží půjdeme pěšky k Vodní tvrzi. Cesta je dlouhá 1,1 km a zabere asi 15 minut chůze. Před Vodní tvrzi budou žáci poučeni o chování a školním řádu, který platí po celou dobu exkurze.

Prohlídka tvrze začíná v 9:30 hodin. Třída bude rozdělena na poloviny. První polovina půjde s jedním pedagogickým dozorem do prostor sklepení, kde proběhne prohlídka na 45

minut. Druhá polovina třídy navštíví badatelnu a bude sbírat doplňující materiály a informace, které poslouží do pracovního listu. V 10:15 se žáci vymění a prohlídku začne druhá skupina, kdy první navštíví se svým pedagogickým dozorem badatelnu a také bude shromažďovat informace potřebné k vyplnění pracovního listu.

Expozice je rozdělena do několika částí, přičemž všichni začínají společně projekcí. Posléze následuje samostatný rozchod, kdy mají žáci možnost studovat toto téma na dotykových obrazovkách nebo v ručně přepsaných replikách dobových dokumentů.

Kompletní prohlídka končí v 11:00. Žáci budou shromážděni před Vodní tvrzí, kde bude shrnuta celá expozice čarodějnických procesů. Díky znalostem ze školy by měla probíhat diskuze na dané téma. Žáci dostanou v 11:30 rozchod s tím, že se všichni opět sejdeme před Vodní tvrzí nejpozději v 12:30. Odsud se přesuneme zpátky na vlakové nádraží v Jeseníku, odkud odjíždí vlak směrem na Zábřeh v 13:01. Předpokládaný návrat na vlakové nádraží v Zábřehu je v 14:24. Zde proběhne rozloučení a upozornění na vyplnění pracovního listu.

Rozpočet exkurze

- Vlaková doprava – 1 998 Kč
  - Vstupné Vodní tvrz – 75 Kč/student → 2 250 Kč
- 100 Kč/ učitel → 200 Kč
-

Celkem: 4 448 Kč

Kapesné žáci: 300 Kč

Pracovní list

1. Která instituce sídlí ve Vodní tvrzi v Jeseníku?
2. Ve kterém období byla Vodní tvrz postavena?
3. Kolem stavby byl vybudován vodní příkop, která řeka ho zásobovala vodou?
4. Kdo se stal majitelem tvrze v roce 1468?
5. Byla tvrz dobyta za třicetileté války? Uveď podrobnosti.
6. Ve kterých letech, kým a proč byla Vodní tvrz přestavěna do současné podoby?
7. Která instituce zde sídlila od roku 1932?
8. Jak dlouho trvaly na Jesenicku a Šumpersku procesy s čarodějnicemi?
9. S kým byl veden první čarodějnický proces?
10. Co se ti na expozici líbilo nejvíce? Dozvěděl ses něco úplně nového?

Vypracovaný pracovní list

1. Která instituce sídlí ve Vodní tvrzi v Jeseníku?

- Vlastivědné muzeum Jesenicka

2. Ve kterém období byla Vodní tvrz postavena?

- Ve středověku, datum není přesně známo

3. Kolem stavby byl vybudován vodní příkop, která řeka ho zásobovala vodou?

- Řeka Bělá

4. Kdo se stal majitelem tvrze v roce 1468?

- Vratislavský biskup Rudolf z Rüdesheimu

5. Byla tvrz dobyta za třicetileté války? Uveď podrobnosti.

- Ne, na památku tohoto vítězství jsou na nádvoří umístěny tři kamenné koule

6. Ve kterých letech, kým a proč byla Vodní tvrz přestavěna do současné podoby?

- V letech 1738-1745 Františkem Ludvíkem
- Tvrz byla velmi poničena požárem v roce 1727

7. Která instituce zde sídlila od roku 1932?

- Městské muzeum

8. Jak dlouho trvaly na Jesenícku a Šumpersku procesy s čarodějnicemi?

- Více jak 70 let

9. S kým byl veden první čarodějnický proces?

- S Barborou Schmiedovou

10. Co se ti na expozici líbilo nejvíce? Dozvěděl ses něco úplně nového?

8.2 Exkurze Evropský dům setkávání

Plánování exkurze

Tato exkurze je vhodná pro studenty 2. ročníku gymnázia. Během exkurze navštívíme Evropský dům setkávání v Šumperku, v jehož sklepení je vybudována stálá expozice, která se zaměřuje na čarodějnické procesy na Šumpersku. Sklepení je zařízeno tak, aby se po něm mohli žáci a učitelé pohybovat zcela samostatně bez nutnosti průvodce. Každý účastník prohlídky bude vybaven průvodcovským systémem guidePORT. Celou expozicí nás bude provázet hlas samotného inkvizitora Jindřicha Františka Bobliga z Edelstadtu.

Počet účastníků exkurze je maximálně 30 osob a dva členové pedagogického dozoru z řad pedagogického sboru. Žáci by měli mít zajištěnou stravu a tekutiny. Ve městě Šumperk je možné zakoupit občerstvení.

Počet účastníků exkurze je maximálně 30 osob a dva členové pedagogického dozoru z řad pedagogického sboru. Žáci musí mít zajištěnou stravu a tekutiny na celý den. Ve městě Jeseník je možné zakoupit občerstvení.

Časový harmonogram celé exkurze je stanoven na cestu tam i zpět a zabere přibližně 7 hodin.

Průběh exkurze

Plánovaný odjezd z vlakového nádraží v Zábřehu bude v 8:08. Sraz žáků bude v 7:45, aby byl čas na organizační záležitosti s dostatečnou časovou rezervou. Plánovaný příjezd na vlakové nádraží do Šumperka je v 8:26. Z vlakového nádraží půjdeme pěšky k Evropskému domu setkávání, který je od vlakového nádraží vzdálen asi 1,5 km a tato vzdálenost zabere asi 20 minut času.

Před Evropským domem setkávání budou žáci poučeni o chování a školním řádu, který platí po celou dobu exkurze.

Prohlídka Evropského domu setkávání začíná v 9:15. Třída bude expozici procházet postupně celá. Žáci budou moct mít u sebe psací potřeby pro zaznamenávání důležitých informací. Expozice je rozdělena do šesti bloků. V první části budou žáci poučeni o průvodcovském systému. Druhá část zahrnuje dobové listiny, zápisy z výslechů a mnoho dalšího. Ve třetí části je promítán film č. 1. Jako čtvrtá následuje chodba ortelů. Pátá část

je zaměřena na vězení samotného Peschkeho. A poslední část představuje mučírna a projekce filmu č.2. Sklepení má jeden vchod a k východu se člověk dostane, až projde sklepy celé.

Kompletní prohlídka končí v 10:00 hodin. Žáci budou shromážděni před Evropským domem setkávání. Může proběhnout diskuze o inkvizici, mučících procesech, výsleších a o dalším. Z tohoto místa se všichni pěšky přesuneme zpátky na vlakové nádraží v Šumperku, odkud odjíždí vlak směr Zábřeh v 10:31 hodin. Návrat do školy se předpokládá kolem 11:15 a v následující vyučovací hodině bude vyplňován pracovní list.

Rozpočet exkurze

- Vlaková doprava – 528 Kč
  - Vstupné Evropský dům setkávání – 40 Kč/student → 1 200 Kč
60 Kč/ učitel → 120 Kč
-

Celkem: 1 848 Kč

Kapesné žáci: 100 Kč

Pracovní list

1. Který kníže vlastnil panství Ruda nad Moravou a podporoval čarodějnické procesy?
2. Jak zní jméno nejznámějšího inkvizitora na Šumpersku a Jesenicku?
3. Jak se jmenuje budova Evropského domu setkávání?
4. V díle Václava Kaplického Kladivo na čarodějnice se objevuje postava Jindřicha Peschkeho. O koho se jedná?
5. Měl tento dům v 17. století pouze jednoho majitele?
6. V jakém uměleckém slohu je postaveno sklepení domu?
7. Jindřich Peschke a jeho žena Marie byli přátelé šumperského děkana. Jak zní jeho jméno?
8. Jaký byl osud šumperského děkana?
9. Ve kterých letech skončilo Bobligovo čarodějnické pronásledování a vraždění?
10. Co se ti na expozici nejvíce líbilo?

Vypracovaný pracovní list

1. Který kníže vlastnil panství Ruda nad Moravou a podporoval čarodějnické procesy?

- Kníže Karel Esebius Lichtenštejn

2. Jak zní jméno nejznámějšího inkvizitora na Šumpersku a Jesenicku?

- Jindřich František Boblig z Edelstadtu

3. Jak se jmenuje budova Evropského domu setkávání?

- Geschaderův dům

4. V díle Václava Kaplického Kladivo na čarodějnice se objevuje postava Jindřicha Peschkeho. O koho se jedná?

- Jedná se o reálnou postavu ze Šumperka, vlastním jménem Heinrich Peschke

5. Měl tento dům v 17. století pouze jednoho majitele?

- Ne, po upálení Heinricha Peschkeho a jeho ženy získal dům knížecí rychtář Franz Ferdinand Gaup

6. V jakém uměleckém slohu je postaveno sklepení domu?

- V gotickém slohu

7. Jindřich Peschke a jeho žena Marie byli přátelé šumperského děkana. Jak zní jeho jméno?

- Lauthner

8. Jaký byl osud šumperského děkana?

- Byl upálen na hranici jako kacíř a čaroděj

9. Ve kterých letech skončilo Bobligovo čarodějnické pronásledování a vraždění?

- V roce 1694

10. Co se ti na expozici nejvíce líbilo?

Závěr

Ve své diplomové práci jsem se zabývala historií zábřežského a šumperského gymnázia, od jejich založení po současnost. Popsala jsem krátkou existenci několika středních škol v okolních městech a vesnicích. Zabývala jsem se také historií města a obcí, ve kterých stály nebo stojí střední školy. Tyto informace jsem doplnila slavnými rodáky, slavnými osobnosti škol, významnými budovami a zajímavostmi. Dále jsem vypracovala dvě vzorové přípravy do hodin dějepisu, které souvisejí s čarodějnickými procesy, které se odehrávaly na Šumpersku a Jesenicku. V poslední části jsem vytvořila dvě vzorové exkurze, které mají u žáků podpořit zájem o výuku dějepisu, lokalitu, ve které žijí, a exkurzní vyučování. Diplomová práce je doplněna o obrázkovou přílohu.

Mnou stanovené cíle diplomové práce jsem splnila. Téma čarodějnických procesů jsem začlenila do hodin dějepisu. Popsala jsem historii vybraných měst, střední školství a významné osobnosti Šumperska. Čerpala jsem z odborných publikací a výsledná práce je vhodná jako didaktický materiál pro potřebu pedagogů či žáků. Předposledním cílem bylo vytvořit vzorové přípravy do hodin dějepisu, kdy jsem první zaměřila na čarodějnické procesy všeobecné a ve druhé vzorové hodině už jsem se zabývala historií místních čarodějnických procesů. Posledním cílem bylo vytvořit návrhy exkurzí na místa, která souvisejí s tématem inkvizice.

V této práci by bylo možné pokračovat například vytvořením dalších ukázkových příprav hodin na téma historie vybraných měst a obcí. Velmi zajímavé by pro mě bylo vyzkoušet tato zpracovaná témata ve výuce a zjistit, zda žáky doopravdy zaujala, a jestli mají povědomí o tom, co se na území jejich bydliště v minulosti odehrávalo. Jako další by se do práce dal začlenit výzkum, který by se zaměřil na povědomí veřejnosti o regionálních dějinách, převážně tedy o čarodějnických procesech probíhajících na území Velkých Losin a Šumperka. Během studia archivu a mnoha publikací na webových stránkách Národní digitální knihovny jsem objevila spoustu dalších zajímavých témat, pro která by se daly zpracovat další pedagogické materiály.

Seznam použité literatury a pramenů

Literatura:

BARTOŠ, J. – SCHULZ, J. – TRAPL, M. Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004.

FALZ, Leopold. *Dějiny města Zábřeha od nejstarších časů až do roku 1900*. Praha: Votobia, 2003.

GÁBA, Z. *Hanušovice v proměnách času*. Štítý: Veduta, 2010.

JANÍČEK, K. *Šumperk*. Praha: Pressfoto, 1985.

JARMAROVÁ, Hana. *Šumperk*. Litomyšl: Paseka, 2009.

JULÍNEK, S. *Základy oborové didaktiky dějepisu*. Brno: Masarykova univerzita, 2008.

KOČÍ Josef. *Čarodějnické procesy*. Praha: Horizont, 1973.

LABISCHOVÁ, D. – GRACOVÁ, B. *Příručka ke studiu didaktiky dějepisu*. V Ostravě: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2008. Scripta Facultatis philosophicae Universitatis Ostraviensis.

VOJKOVSKÝ Rostislav, JUROŠ Ladislav. *Velké Losiny (zámek severně od Šumperka)*. Hukvaldy-Dobrá: Putujme, 2003.

Zákony:

Zákon č. 186/1960 Sb. (školský zákon pojednávající o výchově a vzdělávání, který měl usnadnit výchovu všestranně rozvinutého a vzdělaného člověka, jeho výchova byla záležitostí celé společnosti a uskutečňovala se pod vedením Komunistické strany Československa)

Kroniky škol uložené ve Státním archivu Šumperk:

Kronika státního reálného gymnázia Zábřeh 1896-1908

Kronika 100 let Gymnázia Zábřeh 1896-1996

Kronika Gymnázia Šumperk 1919-1936, 1945-1946

Kronika Gymnázia Šumperk 1947-1969

Kronika Gymnázia Šumperk 1970-1989

Kronika Střední školy Hanušovice 1929-1955

Kronika Národní a Střední školy Postřelmov 1921-1951

Internetové zdroje:

Almanach 100 let Gymnázia Zábřeh. *Gymnázium Zábřeh*. [online]. [cit. 2021-02-15].

Dostupné z: https://gyza.cz/storage/archiv/almanach_100let_gyza/almanach_100let_gyza.pdf.

Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2020 [online]. 30. dubna 2020 [cit. 2021-01-15].

GYMNÁZIUM ŠUMPERK 1919-2019. *Významné osobnosti*. [online]. [cit. 2021-03-18].

Dostupné z: < <https://www.gymspk100.cz/medailon/jaroslav-miller/>

GYMNÁZIUM ŠUMPERK 1919-2019. *Významné osobnosti*. [online]. [cit. 2021-03-18].

Dostupné z: < <https://www.gymspk100.cz/medailon/jiri-dopita/>>

GYMNÁZIUM ŠUMPERK 1919-2019. *Významné osobnosti*. [online]. [cit. 2021-03-18].

Dostupné z: < <https://www.gymspk100.cz/medailon/karel-hlasny/>>

GYMNÁZIUM ŠUMPERK 1919-2019. *Významné osobnosti*. [online]. [cit. 2021-03-18].

Dostupné z: < <https://www.gymspk100.cz/medailon/ladislav-barinka/>>

GYMNÁZIUM ŠUMPERK 1919-2019. *Významné osobnosti*. [online]. [cit. 2021-03-18].

Dostupné z: < <https://www.gymspk100.cz/medailon/ond5ej-bank/>>

MAHDALOVÁ, Lucie. *Historie města* [online]. [cit. 2021-01-16]. Dostupné z:

<<https://www.zabreh.cz/historie-města/d-1749/p1=1714/>>.

MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICCE. *Hanušovice*. [online]. [cit. 2021-03-19].

Dostupné z: < <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4499/hanusovice/>>

MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICCE. *Historie obce Hanušovice*. [online].

[cit. 2021-03-19]. Dostupné z: <

<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4499/hanusovice/historie/>>

MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICCE. *Šumperk*. [online]. [cit. 2021-01-20].

Dostupné z: <<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/4990/sumperk/>>.

MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICCE. *Postřelmov*. [online]. [cit. 2021-03-19].

Dostupné z: <<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/5706/postrelmov/>>

MÍSTOPISNÝ PRŮVODCE PO ČESKÉ REPUBLICCE. *Zábřeh*. [online]. [cit. 2021-01-15].

Dostupné z: <<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/5857/zabreh/>>.

POSTŘELMOV. *Historie*. [online]. [cit. 2021-03-19]. Dostupné z:<

<https://www.postrelmov.cz/o-obci/historie/>>

POSTŘELMOV. *Historie*. [online]. [cit. 2021-03-19]. Dostupné z:<

https://www.postrelmov.cz/e_download.php?file=data/editor/53cs_2.pdf&original=Osobnosti%20Post%C5%99elmova.pdf>

POSTŘELMOV. *Historie*. [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z:<

https://www.postrelmov.cz/e_download.php?file=data/editor/53cs_2.pdf&original=Osobnosti%20Post%C5%99elmova.pdf>

POSTŘELMOV. *Historie*. [online]. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z:<

https://www.postrelmov.cz/e_download.php?file=data/editor/53cs_1.pdf&original=Pam%C4%9Btihadnosti%20Post%C5%99elmova.pdf>

Turistické stránky města Zábřeh: *Významné osobnosti* [online]. [cit. 2021-02-07]. Dostupné z:

<http://tourism.zabreh.cz/mesto-a-okoli/vyznamne-osobnosti/>.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Budova Gymnázia Zábřeh z roku 1900

Příloha č. 2 – Historická fotografie budovy Gymnázia Šumperk z roku 1931

Příloha č. 3 – Zámek Velké Losiny z roku 2010

Příloha č. 4 – Vodní tvrz Jeseník v roce 1925

Příloha č. 5 – Vodní tvrz Jeseník v současnosti

Příloha č. 6 – Geschaderův dům v současnosti

Příloha č. 1: Budova Gymnázia Zábřeh z roku 1900

Zdroj: Almanach 100 let Gymnázia Zábřeh, dostupné z:<
https://gyza.cz/storage/archiv/almanach_100let_gyza/almanach_100let_gyza.pdf>

Příloha č. 2: Historická fotografie budovy Gymnázia Šumperk z roku 1931

Zdroj: Gymnázium Šumperk 100 let, dostupné z:< <https://www.gymspk100.cz/fotogalerie-historie/exteriery-skoly-1931/>>

Příloha č. 3: Zámek Velké Losiny z roku 2010

Zdroj: Cestopisy.net, dostupné z:< <https://www.cestopisy.net/184-zamek-velke-losiny-a-carodejnicke-procesy.php>>

Příloha č. 4: Vodní tvrz Jeseník v roce 1925

Zdroj: Vlastivědné muzeum Jesenicka, dostupné z:< <https://www.muzeumjesenik.cz/cz/onas/vodni-tvrz-jesenik.html>>

Příloha č. 5: Vodní tvrz Jeseník v současnosti

Zdroj: Vlastivědné muzeum Jesenicka, dostupné z: <<https://www.muzeumjesenik.cz/cz/onas/vodni-tvrz-jesenik.html>>

Příloha č. 6 Geschaderův dům v současnosti

Zdroj: Eprogram, dostupné z: <<https://www.eprogram.cz/mista/648-geschaderuv-dum-expozice-carodejnicke-procesy>>

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Barbora Skácelová
Katedra nebo ústav:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název závěrečné práce:	Vývoj středního školství na Šumpersku a odraz čarodějnických procesů v kurikulu středoškolského dějepisu
Název závěrečné práce v angličtině:	The secondary education development in the Šumperk region and the reflection of witchcraft processes in the school history
Anotace závěrečné práce:	Diplomová práce se zabývá dějinami středního školství na Šumpersku, čarodějnickými procesy a zasazení těchto témat do výuky středoškolského dějepisu. Je zde také popsána historie měst, ve kterých střední školy fungují nebo fungovaly. Součástí jsou také významné osobnosti, pamětihodnosti a zajímavosti vybraných měst nebo obcí na Šumpersku.
Klíčová slova:	Město Zábřeh, město Šumperk, město Hanušovice, obec Ruda nad Moravou, obec Postřelmov, gymnázium Šumperk, gymnázium Zábřeh, exkurze, přípravy na hodiny dějepisu
Anotace v angličtině	The diploma thesis deals with the history of secondary education in the Šumperk region, witch trials and the incorporation of these topics into the teaching of secondary school history. It also describes the history of the cities in which secondary schools operate or have operated. It also includes important personalities, sights and attractions of selected towns or villages in the Šumperk region.
Klíčová slova v angličtině:	The Zábřeh town, the Šumperk town, the Hanušovice town, the Ruda nad Moravou village, the Postřelmov village, the gymnasium in Zábřeh, excursion, preparations for history lessons
Přílohy vázané v práci:	6 příloh
Rozsah práce:	60 stran
Jazyk práce:	čeština